

**Vilniaus universiteto Teisės fakulteto
Privatinės teisės katedra**

Vaidos Makaveckienės
neakivaizdinio skyriaus,
IV kurso, komercinės teisės
studijų atšakos studentės

Magistro darbas

Reorganizavimo jungimo būdu teisiniai aspektai

Vadovas: lekt. Gintautas Bartkus
Recenzentas: doc. dr. Algirdas Taminskas

Vilnius, 2009

TURINYS

IŽANGA	4
I. VERSLO JUNGIMAI	6
1. Verslo jungimo samprata	6
2. Verslo jungimo būdai, jų teisinio reglamentavimo lyginamoji analizė	8
3. Reorganizavimas jungimo būdu – verslo jungimo būdas	12
II. TEISĖS AKTAI REGLAMENTUOJANTYS BENDROVIŲ JUNGIMĄ REORGANIZAVIMO BŪDU	16
1. Lietuvos valstybės ribų neperžengiančio bendrovių jungimosi teisinis reglamentavimas	16
2. Valstybės ribas peržengiančio bendrovių jungimosi teisinis reglamentavimas	19
3. Valstybės ribas peržengiančio bendrovių jungimosi steigiant Europos bendrovę teisinis reglamentavimas	23
4. Naujausi ES bendrovių teisės direktyvų pakeitimai reglamentuojantys bendrovių reorganizavimą jungimo būdu	25
III. BENDROVIŲ REORGANIZAVIMO JUNGIMO BŪDU PROCESAS	27
1. Sprendimo rengti reorganizavimo sąlygas priėmimas	27
2. Reorganizavimo sąlygos ir kiti privalomi dokumentai	28
2.1. Reorganizavimo sąlygos. Jų rengimas ir vertinimas	28
2.2. Ataskaitos apie reorganizavimą rengimas	33
2.3. Viešas paskelbimas apie reorganizavimą bei dokumentų pateikimo juridinių asmenų registro tvarkytojui tvarka	35
3. Suinteresuotų asmenų teisių apsauga	38
3.1. Akcininkų teisių apsauga	38
3.2. Kreditorių teisių apsauga	42
3.3. Darbuotojų teisių apsauga	44
3.3.1. Darbuotojų teisių apsauga nacionaliniuose bendrovių jungimuose	44

3.3.2. Darbuotojų teisių apsauga bendrovių jungimuose peržengiančiuose vienos valstybės ribas _____	48
4. Sprendimo dėl reorganizavimo priėmimas _____	51
5. Bendrovių jungimosi teisėtumo patikrinimas _____	52
6. Reorganizavimo pabaiga _____	55
7. Supaprastintas bendrovių jungimosi procesas _____	56
8. Bendrovių jungimosi pasekmės _____	58
<i>IŠVADOS _____</i>	<i>60</i>
<i>LITERATŪROS SĄRAŠAS _____</i>	<i>64</i>
<i>SANTRAUKA _____</i>	<i>69</i>
<i>SUMMARY _____</i>	<i>70</i>

IŽANGA

Magistro darbo objektas – akcinių ir uždaru akcinių bendrovių reorganizavimo jungimo būdu teisinis reglamentavimas kai bendrovės jungiamos nacionaliniame ir tarptautiniame lygmenyje. Įmonių reorganizavimas tai viena iš priemonių, kuria bendrovės siekia išlaikyti ar net sutvirtinti pozicijas rinkoje perimant kitos bendrovės turtą, teises ir pareigas. Reorganizavimas padeda optimizuoti įmonių grupės struktūrą, suvienyti jėgas su kitomis įmonėmis ar spręsti kitus verslui aktualius klausimus. Lietuvos teisininkai gana greitai perėmė užsienio valstybių teisinio reglamentavimo pagrindinius principus, naujausias Europos Sąjungos¹ teisės aktų nuostatas bei priėmė nacionalinius teisės aktus, reglamentuojančius darbe nagrinėjamą institutą. Magistro darbe nebus nagrinėjami su bendrovių jungimu susiję konkurencinės bei mokesčių teisės klausimai bei ne ES valstybių narių bendrovių jungimosi teisiniai aspektai.

Kadangi magistro darbas susijęs su naujais Lietuvos Respublikos ir ES teisės aktais tyrinėjamosiose srityse, tai pirmasis šio darbo tikslas buvo analizuoti ir išaiškinti, remiantis kitų valstybių ir Lietuvos teisės doktrina ir teismų praktika, teisinio reguliavimo esmę, pateikti tam tikro instituto ar dalyko fundamentalias žinias ir vertinimus. Atsižvelgiant į tai, kad, ypač bendrovių reorganizavimo teisės srityje, dauguma analizuotų klausimų susiję su Europos Sąjungos teisės aktų nuostatų įgyvendinimu vidaus teisėje, antrasis tyrimų tikslas buvo išanalizuoti šio įgyvendinimo rezultatus, išnagrinėti atitinkamų nuostatų turinį ir taikymo galimybes, atskleisti tinkamo ir netinkamo teisės taikymo atvejus, atskleisti esamas teisinio reguliavimo ar teisės taikymo spragas bei klaidas.

Vertinant magistro darbo originalumą, galima būtų išskirti tai, kad tyrimo objektas analizuojamas lyginamuoju būdu, neatribojant nacionalinių nuo tarptautinių bendrovių jungimų, o ieškant sąsajų tarp ES teisės norminių aktų bei jų ryšio su nacionaliniais teisės aktais. Šis magistro darbas, lyginant su kitais universitete rašytais darbais, yra parengtas remiantis naujesniu teisiniu reguliavimu, tarp jų ir ES, naujausia teismų praktikos analize, išsamesniu įvairių klausimų vertinimu, naujų apibendrinimų ir pozicijų išsakymu.

Apskritai vertinant mokslo darbus juridinių asmenų reorganizavimo srityje, teigtina, kad šioje srityje nėra gausu mokslo darbų. Lietuvoje šia tema nagrinėti klausimai apžvalgose ar informaciniuose leidiniuose aptariami labai paviršutiniškai ir fragmentiškai, o mokslinių

---

¹ Darbe sąvokos „Europos Sąjunga“ (sutrumpintai - ES), „Europos Bendrija“ (sutrumpintai - EB) ar „Bendrija“ vartojamos kaip sinonimai.

straipsnių ir mokslo darbų gausa taip pat pasigirti negalime. Daugiausia informacijos galima rasti užsienio autorių straipsniuose, išleistose knygose bei moksliniuose leidiniuose. Magistro darbe tyrinėjamas objektas turi daug sąlyčio taškų su kitų autorių darbais, tačiau tai natūralu, kadangi mokslo darbuose iš esmės privalu atsižvelgti į kitų autorių mintis bei pozicijas.

Magistro darbas parengtas naudojant įvairius tyrimo metodus. Svarbiausi ir pagrindiniai laikytini istorinis, lyginamasis ir teleologinis metodai.

Istorinis tyrimo metodas. Magistro darbe, istoriniu aspektu buvo nagrinėjama bendrovių jungimo kaip teisės instituto raida, tiek kitose valstybėse, tiek Lietuvoje, nes tiriamojo objekto išsamiam suvokimui, būtina žinoti, kad net istoriškai žiūrint, vienas ar kitas klausimas buvo sunkiai sprendžiamas. Taip pat suvokiant tiriamo objekto istorinę raidą, aiškiau galima nagrinėti ir analizuoti dabarties reguliavimo pagrindimą, o taip pat ir trūkumus bei problematiką.

Lyginamasis tyrimo metodas. Labai stipriai šio tyrimo metodas pasireiškė lyginant ES teisės aktų ir nacionalinių įstatymų normas, turint omenyje tai, kad dauguma nacionalinio įstatymo normų yra susijusios su ES teisės aktų nuostatomis. Atskirų teisės aktų normų lyginimas buvo atliekamas tikslu parodyti nacionalinių nuostatų kilmę ir esančius skirtumus, pranašumus ar trūkumus. Kitaip tariant, tai labiausiai pasireiškė lyginamąja atskirų normų analize, gretinimu ar supriešinimu. Magistro darbas, kaip minėta, turi kelis tikslus, iš kurių vienas yra ir fundamentalių žinių pateikimas. Žymioje magistro darbo dalyje lyginamasis tyrimo metodas buvo naudojamas iš esmės pagrindiniam tikslui – kiek įmanoma išsamiau išanalizuoti ir atskleisti atskirų institutų prasmę bei taikymo ir aiškinimo ypatumus.

Teleologinis (arba teisės akto leidėjo ketinimo) tyrimo metodas. Šis tyrimo metodas iš esmės vaidino panašų vaidmenį, kaip ir istorinis tyrimo metodas. Daugiausiai šiuo tyrimo metodu buvo remtasi, nagrinėjant ES teisės aktų rengimą ir jų dabartinį aiškinimą, taip pat atskirų valstybių tam tikrus reguliavimo klausimus.

Magistro darbą sudaro įžanga, trys dalys ir išvados. Kiekviena darbo dalis suskirstyta į skyrius pagal nagrinėjamų klausimų pobūdį. Trečios dalies antras ir trečias skyriai suskirstyti į poskyrius, kuriuose analizuojami skirtingi to paties klausimo aspektai.

I. VERSLO JUNGIMAI

1. Verslo jungimo samprata

Verslo jungimas suprantamas kaip procesas, kurio metu vienas verslas jungiasi su kitu vienu iš verslo įsigijimo būdu, įsigyjant verslą (jo dalį) arba dalyvavimo juridiniame asmenyje teises (dažniausia akcijas), arba dvi ar daugiau įmonių reorganizuojant jungimo būdu.

Atkūrus Lietuvos nepriklausomybę ilgą laiką dominavo valstybei priklausiusių įmonių ir akcijų paketų pardavimo sandoriai (valstybinio turto privatizavimas). Tačiau, 2004 metais Lietuvai įstojus į Europos Sąjungą verslo jungimo sandorių vis daugiau pastebima privačiame sektoriuje, t.y. veikiančias įmones perka jų konkurentai, partneriai, užsienio strateginiai ir finansiniai investuotojai. Vis daugiau verslų yra plėtojami su tikslu vėliau juos sėkmingai realizuoti ir atsiimti norimą investicijų grąžą.

Lietuvos rinkai susiliejus su kitų ES narių rinkomis, konkurencija po truputį tampa tarptautine, todėl Lietuvos verslas yra priverstas konkuruoti ne tik su Lietuvos rinkoje veikiančiais ūkio subjektais, bet ir su kitų šalių tą pačią prekę ar paslaugą siūlančiais konkurentais. Vis daugiau užsienio įmonių renkasi investuoti į Lietuvos rinką kaip į dalį esamos didelės ES rinkos ir ateiti į šią rinką visuomet yra lengviau įsigyjant jau joje esančias įmones, nei pradėti verslą nuo pradžių.

Sudėtinga išskirti vieną konkrečią priežastį, dėl kurios rinkoje vyksta įmonių jungimai (įsigijimai bei susiliejimai), bet kaip pagrindines, dažniausiai sutinkamas priežastis, galima būtų paminėti šiuos žemiau pateiktus kriterijus²:

- *sinergijos efektas*. Susijungdamos dvi įmonės iš sinergijos efekto tikisi, kad bus įmanoma sujungus kelis verslus padidinti veiklos apimtis bei sumažinti kaštus labiau, nei tai pavyktų kiekvienai dirbant atskirai. Sinergijos sąvoka paprastai iliustruojama tokia matematine lygtimi: „ $2 + 2 = 5$ “, taigi dvi įmonės, veikiančios drauge, akcininkams sukuria didesnę vertę, nei sukurtų veikiančios atskirai;
- *diversifikacija / susifokusavimas*. Įmonė, kuri siekia įsigyti kitą verslą su tikslu diversifikuoti (išskaidyti) veiklą, paprastai įsigyja įmonę iš visiškai nesusijusios

---

² Verslo pardavimas ir įsigijimas. Metodinis vadovas. VšĮ Lietuvos ekonominės plėtros agentūra (LEPA). 2006, [interaktyvus]. [Žiūrėta 2009 m. rugsėjo 5 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.eic-vilnius.lt/home/eic/lt/FilesForDownload/files/metodinis%20vadovas.pdf>>.

industrijos, t.y. turinčią nekoreliuotus (tarpusavyje nesusijusius) piniginius srautus. Diversifikacija leidžia stabilizuoti įmonės piniginius srautus, kadangi vienos įmonės pelningumui mažėjant, kitos įmonės pelningumas gali didėti, todėl ilgalaikėje perspektyvoje vienos veiklos nuosmukius gali atsvirti pakilimai kitoje veikloje. Norėdama susifokusuoti (specializuotis, susikoncentruoti) į tam tikrą produktų grupę ar veiklos sritį, įmonė ieškos kitos įmonės, veikiančios toje pačioje rinkoje ir turinčios reikiamus nusistovėjusius ryšius, prekybos kanalus ir pan;

- *augimas*. Augimo kriterijus ilgalaikėje perspektyvoje yra svarbus kiekvienai įmonei. Kai įmonės jungiasi norėdamos užimti didesnę rinkos dalį, paprastai įvyksta vadinamoji horizontalioji integracija, kuomet susijungia / įsigyjama įmonė, veikianti tame pačiame segmente. Įmonių augimo tikslai apima šiuos kriterijus: pelno (apyvartos, rinkos dalies) didinimas, konkurencingumo didinimas, lyderio pozicijos užėmimas, vartotojų pasitenkinimo produktu didinimas, darbuotojų kompetencijos kėlimas, gebėjimų ugdymas, efektyvus išteklių panaudojimas ir t.t. Įmonės gali augti organiškai, t.y. investuojant į naujus įrenginius, kuriant naujus produktus, - tačiau tai daugiau įprasta verslo pradžioje, kai bandoma surasti savo vietą rinkoje ir joje išitvirtinti. Tuo tarpu kitos įmonės įsigijimas leidžia iš karto padidinti pardavimų apimtį ir praplėsti klientų ratą;
- *pozicijos rinkoje pagerinimas*. Pozicijos rinkoje pagerinimo kriterijus remiasi prielaida, kad susijungusios kelios įmonės turės daugiau derybinės galios prieš tiekėjus ir taip sumažins savo sąnaudas ar galės diktuoti sąlygas pirkėjams rinkoje. Dažnai įsigyjamos įmonės, veikiančios toje pačioje vertikalioje grandyje, t.y. jungiamasi su tiekėjais ar distributoriais – vyksta vadinamoji vertikali integracija. Ši integracija leidžia nemokėti pelno maržų, kurias įprastai tiekėjas užsideda tiekiamai produkcijai, kadangi integracijos rezultate jie veikia kaip bendra įmonė. Taip pat įprasta ir horizontalioji integracija, kai toje pačioje rinkoje veikiančios įmonės, susijungusios turi daug geresnę rinkos poziciją bei didesnę derybinę galią prieš tiekėjus;
- *konkurencijos mažinimas*. Įsigydama kitus verslus, įmonė taip pat gali tikėtis sumažinti konkurenciją tam tikroje produktų rinkoje. Tačiau tokiuose sandoriuose, kuomet ketinama įsigyti konkurentą, sudėtinga įtikinti įmonės savininkus, kodėl jie turėtų pasiduoti. Konkurento įsigijimas naudingas ne tik tuo, kad eliminuojamas vienas rinkos žaidėjas, bet ir tuo, jog įmonė gali pasinaudoti jo turėtais privalumais

rinkoje, perimti jo klientus, naudotis nusistovėjusiais ryšiais su partneriais ar tiekėjais.

Dažniausiai verslo jungimo nauda pasireiškia dėl kelių iš karto lygiagrečiai einančių aukščiau išvardintų jungimo priežasčių. Tačiau svarbiausia, kad prieš pradėdant bet kokį verslo jungimą būtų atlikta išsami analizė, leidžianti aiškiai suvokti verslo jungimo tiek teigiamas tiek ir galimas neigiamas pasekmes.

Įprastai įmonių įsigijimai ir susijungimai padažnėja esant teigiamoms ekonomikos ar tam tikros ūkio šakos plėtros prognozėms. Tikėjimas, kad ateityje bus geriau arba bent jau ne blogiau nei dabar, yra vienas pagrindinių tokių sandorių varomųjų jėgų. Todėl, 2008 metais pasaulyje prasidėjusi finansinė krizė bei jos sukeltos neigiamos pasekmės valstybių ekonomikai labai stipriai įtakoją pastarųjų metų verslo jungimo sandorių skaičių, turint omeny ir tai, kad finansinių instrumentų pasiūla yra vienas iš įmonių jungimą skatinančių veiksnių.

2. Verslo jungimo būdai, jų teisinio reglamentavimo lyginamoji analizė

Verslo jungimo būdus numato 14 – asis verslo apskaitos standartas „Verslo jungimai“³. Verslas gali būti jungiamas kai:

- viena įmonė įgyja kitos įmonės kontrolę (akcijų įsigijimas).
- viena įmonė, ketindama tęsti kitos įmonės vykdytą veiklą, įsigyja kitos įmonės turtą ar jo dalį ir prisiima išsipareigojimus ar jų dalį (verslo įsigijimas);
- reorganizuojamos dvi ar daugiau įmonių, jungiant jas (prijungimo ir sujungimo būdu) į vieną įmonę⁴.

Akcijų įsigijimo (angl. share deal) arba verslo įsigijimo (angl. asset deal) atvejai – tai sandoriai, kuomet viena įmonė ar fizinis asmuo įsigyja kitą verslą. Toks įsigijimas paprastai finansuojamas grynaisiais pinigais arba tam tikru skolos finansavimo instrumentu (pvz. išleidžiant obligacijas)⁵.

---

³ 14-asis verslo apskaitos standartas „Verslo jungimai“ (su papildymais ir pakeitimais) (Valstybės žinios: 2004, Nr. 43-1437).

⁴ Europos teisinėje literatūroje reorganizavimo jungimo būdu sąvoka vartojama „legal (or direct) mergers“.

⁵ KIRŠIENĖ, J.; KERUTIS, K. Verslo perleidimas akcijų ir įmonės pardavimo būdu: teisinio reglamentavimo ir praktikos lyginamoji analizė. Jurisprudencija. 2006, Nr. 3(81), p. 28.

Šioje dalyje, detaliau bus analizuojami verslo jungimo būdai įsigyjant įmonės akcijas ir verslą, tikslu atskleisti šių dviejų verslo sandorių teisinio reglamentavimo tarpusavio skirtumus bei palyginti su įmonių jungimu jas reorganizuojant.

Taigi verslą galima įsigyti dviem būdais: įsigyjant įmonę kaip daiktą arba įsigyjant dalyvavimo juridiniame asmenyje teises (dažniausiai akcijas)⁶. Paprastai įmonė suvokiama kaip juridinis asmuo, įstatymų nustatyta tvarka vykdomas tam tikrą ūkinę komercinę veiklą, t. y. kaip teisinių santykių subjektas. Tačiau pagal Lietuvos Respublikos Civilinio kodekso⁷ (toliau tekste – LR Civilinis kodeksas arba CK) 1.110 str. 1 d. įtvirtintą normą, įmonė gali būti ir civilinių teisių objektu. Šiuo atveju įmonė yra laikoma nekilnojamuoju daiktu ir apibrėžiama kaip verslu užsiimančiam (pelno siekiančiam) asmeniui priklausantis turto ir turtinių bei neturtinių teisių, skolų ir kitokių pareigų visuma. Taigi įsigyjant įmonę, sandorio objektas bus įmonė kaip daiktas, o jei perkamos akcijos, sandorio objektas bus vertybiniai popieriai - akcijos. Kadangi, abiem atvejais iš esmės ekonominis rezultatas bus tas pats, todėl verslo subjektai neabejotinai renkasi paprastesnį būdą - akcijų įsigijimą, kuris reikalauja mažiau laiko ir ekonominių sąnaudų, nors kaip matysime, pirkėjui yra naudingesnis įmonės, o ne akcijų pirkimas.

Parduodant įmonę pardavėjas turi dvi pirmines pareigas: perduoti pirkėjui įmonę pagal perdavimo – priėmimo aktą, kuriame nurodyti duomenys apie įmonę ir jos turta, turto būklę, šalių įsipareigojimai įmonės kreditoriams ir jų įvykdymas (CK 6.407 str.) ir įtraukti į ūkinę įmonės veiklą (tai reiškia, kad kartu su daiktais ir teisėmis reikia atskleisti komercines paslaptis, žaliavų įsigijimo šaltinius ir pardavimo rinkas, komercinius papročius, ryšius su klientais ir t.t.)⁸. Teisiškai saugiau yra įsigyti įmonę, nes įmonės pardavimas turi būti atkleistas, kitaip jis negalės būti panaudotas prieš trečiuosius asmenis. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad galimas ir dalies įmonės turto pirkimas, kuriam būtų taikomos bendrosios pirkimo – pardavimo sutarčių nuostatos, tačiau reikia įvertinti, ar parduodamas turtas nesudaro esminės turtinio komplekso dalies. Perkant esminę įmonės

---

⁶ *Ibidem*, p.27. Ne kiekvienas akcijų įsigijimas yra laikomas verslo įsigijimu. Akcijų pardavimo sandoris gali būti vertinamas kaip verslo perleidimas tik tuomet, kai dėl sandorio perduodamos verslo valdymo teisės, o tai paprastai reiškia kontrolinio akcijų paketo įsigijimą. Kitų bendrovės dalininkų dalys yra tokios menkos, kad jie negali suvaržyti dominuojančio bendrovės akcininko teisės valdyti įmonę. Atsižvelgiant į Akcinių bendrovių įstatymo 28 str. numatytą 2/3 ar net 3/4 kvalifikuotą balsų daugumą (o įstatuose gali būti numatyta ir didesnė balsų dauguma), reikalingą priimti sprendimus, manytina, kad Lietuvoje parduodamų akcijų skaičius turėtų suteikti ne mažesnę kaip 2/3 balsavimo teisę. Pavyzdžiui, Vokietijoje teisės doktrina nustatė 75 procentų dalies įsigijimo ribą, lemiančią akcijų pirkimo prilyginimą įmonės pirkimui.

⁷ Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (su papildymais ir pakeitimais) (Valstybės žinios, 2000, Nr. 74-2262).

⁸ *Cit. op.* 5, p. 28

turto dalį, kreditoriai gali įrodinėti, kad tai iš tikrųjų yra įmonės pirkimo-pardavimo sandoris, todėl turi būti taikomos specialios sutarties nuostatos.

Akcijų pardavimo atveju kreditorių teisės niekaip nėra apsaugotos teisės aktais, kaip, beje, nėra pareigos akcijų pirkėją informuoti apie bendrovės kreditorius. Perleidžiant įmonę kaip objektą, kreditorių teisių apsaugos (CK 6.405 str.) mechanizmas yra gana sudėtingas, bet būtinas norint apsaugoti sąžiningas trečiąsias šalis. Pagrindinių kreditorių teisių apsaugos principą sudaro informacijos apie ketinimą pirkti ir parduoti įmonę išankstinis atskleidimas⁹. Pirkėjas, įsigydamas įmonę kaip daiktą, prieš 20 dienų iki sutarties sudarymo turi pareigą raštu pranešti visiems įmonės kreditoriams apie numatomą įmonės pardavimą, kad kreditorius galėtų pranešti pirkėjui apie savo reikalavimo dalį ir pobūdį. Tuomet pirkėjas dalį sutarties kainos sumoka asmeniui (tik bankas ar kita kredito įstaiga arba draudimo įmonė), kuriam pavedama atsiskaityti su įmonės kreditoriais. Įmonės pirkėjui tinkamai atsiskaičius su parduodamos įmonės kreditoriais, jie netenka teisės reikšti pirkėjui ar parduotos įmonės turtui jokių reikalavimų, tačiau išsaugo teisę reikalauti iš pardavėjo. Šių procedūrų galima ir nesilaikyti, jeigu pirkėjas pateikia kreditoriams priimtina jų reikalavimų įvykdymo užtikrinimą. CK 6.405 str. 1 d. yra numatyta išlyga dėl privalomo parduodamos įmonės kreditorių informavimo, t.y. jeigu įmonės kaina mokama pinigais ir šios pinigų sumos pakanka visiškai atsiskaityti su visais įmonės kreditoriais, pirkėjui nėra prievolės pranešti apie įmonės pardavimą.

Dėl santykių aiškumo su kreditoriais iki verslo perleidimo sutarties pasirašymo pirkėjui šis sandoris yra labiau priimtinas, tuo tarpu pardavėjui palankesnis yra akcijų perleidimo būdas, nes rizika dėl sandorio sėkmės pereina pirkėjui, tuo labiau, kad pardavėjui nėra prievolės pirkėjui atskleisti „visos“ informacijos apie verslą.

Abiems šiems verslo perleidimo būdams yra taikomi skirtingi sandorio formai keliami reikalavimai. Akcijų perleidimo sutarties forma – paprasta rašytinė, be to akcininkas užregistruojamas akcininkų knygoje, kurios apskaitą tvarko pati bendrovė (jeigu uždaroji akcinė bendrovė). Kadangi nematerialių akcijų sąskaitų apskaitą tvarko pati uždara akcinė bendrovė, todėl mechanizmo, galinčio užtikrinti patikimą informaciją apie akcininkų savininkus, nėra. Akcinių bendrovių akcijomis galima prekiauti viešai. Jeigu jomis neprekiuojama viešai, jų perleidimui taikomos jau minėtos akcijų pirkimo-pardavimo sutarties sąlygos, įtvirtintos LR Akcinių bendrovių įstatymo¹⁰ (toliau - Akcinių bendrovių

---

⁹ *Ibidem*, p. 28.

¹⁰ Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymas (su papildymais ir pakeitimais) (Valstybės žinios, 2003, Nr. 123-5574).

įstatymas arba ABI) 46 str. 3 dalyje. Akcinėms bendrovėms, kurių akcijomis prekiaujama viešai, taikomas Vertybinių popierių įstatymas¹¹.

Įmonės kaip objekto, perleidimo sutarties forma yra pirkimo – pardavimo sutartis, įforminta notariškai ir turinti šiuos būtinus sutarties priedus (CK 6.403-404 str.): įmonės turto inventorizavimo aktas, įmonės balansas, auditoriaus išvada apie įmonės turto sudėtį ir jo kainą, įmonės skolų sąrašas. Notariškai tvirtinama visa sutartis kartu su jos priedais ir prieš trečiuosius asmenis gali būti panaudota tik jeigu įstatymų nustatyta tvarka įregistruota viešajame registre ir padaryti atitinkami juridinių asmenų registro pakeitimai. Sutarties formos reikalavimų nesilaikymas sutartį daro negaliojančia.

Deja, įmonių perleidimo teisiniame reglamentavime esantys apsaugos instrumentai nedaro šio įmonių jungimo būdo patraukliu. Lyginant su akcijų įsigijimu, verslo įsigijimas yra sudėtingesnis, reikalaujantis daugiau investicijų ir laiko. Daugelis autorių pabrėžia ypač sudėtingą kreditorių teisių apsaugos mechanizmą, kuris yra sudėtingesnis net už reorganizavimo atveju numatytą kreditorių teisių apsaugą, kai kreditorius turi teisę reikalauti prievolę įvykdyti prieš terminą, jeigu yra pagrindas manyti, kad prievolės įvykdymas dėl reorganizavimo pasunkės, arba suteikti papildomą prievolės įvykdymo užtikrinimą (CK 2.101 str.).

Reorganizavimo jungimo būdu atveju, besijungiančių bendrovių akcijos yra keičiamos į naujai steigiamos arba veiklą tęsiančios bendrovės akcijas, todėl, priešingai nei akcijų ar įmonės įsigijimas, šis jungimo būdas nereikalauja papildomų finansinių investicijų. Reorganizavus įmonę jungimo būdu persiskirto turėtų akcijų santykis, kuris visais atvejais sumažina besijungiančių bendrovių akcininkų turėtas balsavimo teises, nebent yra susitariama dėl balsavimo teisių perleidimo arba naujai sukurtos ar veiklą tęsiančios bendrovės įstatuose numatoma speciali valdymo organų skyrimo tvarka. Akcijų įsigijimo atveju turėta įmonės valdymo kontrolė nesikeičia ir tik papildomai įgyjamas kontrolinis kitos įmonės akcijų paketas.

Taip pat lyginant įmonių jungimą reorganizuojant ir įsigyjant, akcijas ar verslą, būtina paminėti, kad sprendimas dėl įmonės reorganizavimo priimamas visuotiniame akcininkų susirinkime kvalifikuota 2/3 balsų dauguma, o sprendimas dėl akcijų ar įmonės įsigijimo priimamas juridinio asmens valdymo organų. Todėl, įmonių reorganizavimas, lyginant su

---

¹¹ Lietuvos Respublikos vertybinių popierių įstatymas (su papildymais ir pakeitimais) (Valstybės žinios, 2007, Nr. 17-626). Šis įstatymas įgyvendina Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2004/25/EB dėl įmonių perėmimo pasiūlymų, kuri reglamentuoja bendrovių, kurių akcijomis prekiaujama vertybinių popierių biržose, kontrolinių akcijų paketų įsigijimus (angl. *takeovers*).

įmonės ir tuo labiau su akcijų įsigijimu, yra pakankamai sudėtingas daug laiko ir procedūrų, kurios bus detaliau analizuojamos šiame magistro darbe, reikalaujantis atlikti įmonių jungimo, jas prijungiant arba sujungiant, būdas.

3. Reorganizavimas jungimo būdu – verslo jungimo būdas

Reorganizavimas kaip teisinis institutas yra kilęs iš kontinentinės teisės sistemos. Bendrovių reorganizavimas jungimo būdu yra tradiciškai susiformavęs tokių valstybių kaip Vokietija, Prancūzija ir Italija teisės sistemose¹².

Pagal LR Civilinį kodeksą reorganizavimas – tai juridinio asmens pasibaigimas be likvidavimo procedūros, kuris pasibaigia nuo jo išregistravimo iš juridinių asmenų registro. LR Civilinis kodeksas 2.97 str. numato šiuo reorganizavimo būdus:

- jungimas, kuris skirstomas į prijungimą ir sujungimą ir
- skaidymas, kuris skirstomas į išdalijimą ir padalijimą.

Įmonių jungimas prijungimo būdu – tai vieno ar daugiau juridinių asmenų prijungimas prie kito juridinio asmens, kuriam pereina visos reorganizuojamo juridinio asmens teisės ir pareigos, o sujungimo būdu – tai dviejų ar daugiau juridinių asmenų susivienijimas į naują juridinį asmenį, kuriam pereina visos reorganizuotų juridinių asmenų teisės ir pareigos.

Atitinkamai įmonių skaidymas išdalijimo būdu – tai reorganizuojamo juridinio asmens teisių ir pareigų išdalijimas kitiems veikiantiems juridiniams asmenims, o padalijimo būdu – tai vieno reorganizuojamo juridinio asmens pagrindu įsteigimas dviejų ar daugiau juridinių asmenų, kuriems tam tikromis dalimis pereina reorganizuojamo juridinio asmens teisės ir pareigos.

Prijungimo ir sujungimo sąvokos yra reglamentuotos 1978 m. priimtoje Europos Tarybos ir Parlamento direktyvoje 78/855/EEB dėl akcinių bendrovių jungimo¹³ (toliau – Direktyva 78/255/EEB arba Trečioji (Tarybos) direktyva), kurios nuostatos dėl bendrovių reorganizavimo buvo perkeltos į nacionalinę valstybių narių teisę. Direktyvoje 78/255/EEB šios sąvokos apibrėžiamas kaip:

- prijungimas – tai veiksmas, kuriuo viena arba daugiau bendrovių nutraukia veiklą, tačiau nėra likviduojama ir visą savo turtą bei įsipareigojimus perduoda kitai

---

¹² EDWARDS, V. Europos Sąjungos bendrovių teisė. Vilnius: Eugrimas, 2002, p. 102.

¹³ Trečioji Tarybos direktyva, pagrįsta Sutarties 54 straipsnio 3 dalimi, dėl akcinių bendrovių jungimo 78/855/EEB 1978 m. spalio 9 d. (Oficialusis leidinys L 295, 20/10/1978, p. 36-43).

bendrovei, mainais už įsigyjančios¹⁴ bendrovės akcijas, kurios išduodamos įsigyjamoms¹⁵ bendrovės arba bendrovių akcininkams, ir jeigu reikia, mokėjimą grynais pinigais, kurių suma neviršija 10 % naujai išleistų akcijų nominalios vertės, arba, jeigu akcijos neturi tokios nominalios vertės, jų buhalterinės nominalios vertės;

- sujungimas – tai veiksmas, kuriuo keletas bendrovių nutraukia veiklą, tačiau nėra likviduojamos, o visą turtą bei įsipareigojimus perveda vietoje jų įsteigiamai bendrovei, mainais už naujai įsteigtos bendrovės akcijas, kurios išduodamos įsteigiamoms bendrovės akcininkams bei mokėjimą grynais pinigais, kurio suma neviršija 10 % naujai išleistų akcijų nominalios vertės, arba, jeigu akcijos neturi tokios nominalios vertės, jų buhalterinės vertės.

Praktiškai analogiški bendrovių prijungimo ir sujungimo apibrėžimai yra perkelti iš Trečiosios Tarybos direktyvos į 2005 m. priimtą Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2005/56/EB dėl ribotos atsakomybės bendrovių jungimosi, peržengiančių vienos valstybės ribas¹⁶ (toliau – Direktyva 2005/56/EB arba Dešimtoji (Tarybos) direktyva). Tačiau direktyvoje 2005/56/EB yra išskirtas dar vienas bendrovių jungimosi būdas, kuris savo esme atitinka prijungimo sąvoką:

- jungimasis reiškia veiksmą, kuriuo bendrovės, baigiančios savo veiklą be likvidavimo procedūros, turtas bei įsipareigojimai pereina bendrovei, kuri turi visus jos vertybinius popierius ar dalis, išreiškiančias bendrovės kapitalą.

Tai toks atvejis, kai patronuojanti bendrovė prisijungia savo dukterinę bendrovę ir tokiam prijungimui Direktyva 2005/56/EB numato supaprastintą bendrovės prijungimo procedūrą, kuris yra analizuojamas šio magistro darbo III dalies 7 skyriuje.

Atsižvelgiant į aukščiau pateiktus bendrovių jungimo apibrėžimus galima būtų išskirti šiuos reorganizavimo jungimo būdu požymius¹⁷:

---

¹⁴ Sąvokos „įsigyjančios“, „prisijungiančios“, „reorganizavime dalyvaujančios“, „veiklą tęsiančios“ yra vartojamos kaip sinonimai.

¹⁵ Sąvokos „įsigyjamoms“, „prijungiamoms“, „reorganizuojamos“, „pasibaigiančios“ yra vartojamos kaip sinonimai.

¹⁶ Europos Parlamento ir Tarybos direktyva dėl ribotos atsakomybės bendrovių jungimosi, peržengiančių vienos valstybės ribas 2005/56/EB 2005 m. spalio 26 d. (Oficialusis leidinys L 310, 25/11/2005, p. 1-10).

¹⁷ Cross-border mergers of limited liability companies [interaktyvus]. [Žiūrėta 2009 m. lapkričio 13 d.]. Prieiga per internetą: <http://europa.eu/legislation_summaries/internal_market/businesses/company_law/126041_en.htm>.

- visi besijungiantys juridiniai asmenys, išskyrus prisijungusįjį arba naujai sukurtąjį, pasibaigia;
- kiekvieno besijungiančios juridinio asmens visas turtas, teisės ir įsipareigojimai pagal įstatymą pereina įsigyjančiajam veiklą tęsiančiam arba naujai sukurtam juridiniam asmeniui;
- pasibaigusio juridinio asmens akcininkai tampa veiklą tęsiančiojo akcininkais.

Tai pat, galima būtų išskirti bendrovių reorganizavimo prijungimo ir sujungimo būdu skirtumus. Prijungimo atveju po reorganizavimo visada išlieka viena iš procedūroje dalyvaujančių bendrovių, tuo tarpu sujungimo atveju po reorganizavimo nė viena iš besijungiančių bendrovių neišlieka, o vietoje jų įsteigiama nauja bendrovė. Paprastai reorganizavimas prijungimo būdu vyksta, kuomet didesnė bendrovė, turinti akcijų kitoje mažesnėje bendrovėje, siekia pastarąją prisijungti, o sujungimas dažniausiai vyksta tarp lygiaverčių bendrovių¹⁸. Prijungimo atveju iš anksto žinoma, kad veiklą tęs prisijungiančioji bendrovė, todėl bus taikoma atitinkamos valstybės teisė. Po bendrovių sujungimo bus taikoma teisė tos valstybės, kurioje bus nuspręsta įsteigti naują bendrovę.

Pažymėtina, kad valstybės narės vadovaujasi dviem nesuderinamomis teorijomis, pagal kurias bendrovėms taikytina teisė nustatoma remiantis registruotos buveinės (angl. statutory seat arba incorporation theory) arba centrinės administracijos (pagrindinės veiklos vietos, angl. real seat theory) buvimo vieta¹⁹. Kadangi praktikoje egzistuoja prieštaravimas ne tik tarp inkorporacijos bei realios buveinės teorijų, bet ir tarp realios buveinės teorijos ir bendrovių nevaržomos steigimosi laisvės principo Europos Teisingumo Teismą pasiekė

¹⁸ What is the difference between a merger and a takeover? Investopedia [interaktyvus]. [Žiūrėta 2009 m. rugpjūčio 30 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.investopedia.com/ask/answers/05/merger takeover.asp>>.

¹⁹ MIKELĖNAS, V. Tarptautinės privatinės teisės įvadas. Vilnius: Justitia, 2001. P. 142. Pagal inkorporacijos teoriją, įmonei taikytina tos valstybės teisė, kurioje ji yra įsteigta ar įregistruota, neatsižvelgiant į tai kurioje valstybėje įmonė vykdo veiklą arba yra jos valdymo organai. Jei vienoje valstybėje įregistruota įmonė perkelia savo centrinę administracijos buvimo vietą arba įmonės pagrindinės veiklos vietą į kitą, tai nekeičia šios įmonės teisinio subjektiškumo. Taigi pagal šią teoriją įmonės registruota buveinė nebūtinai turi sutapti su įmonės centrine administracijos vieta ar pagrindinės veiklos vieta. Ši teorija taikoma Didžiojoje Britanijoje, Airijoje, Danijoje, Ispanijoje ir su tam tikromis išimtimis Olandijoje. LR Civilinio kodekso 19 straipsnio 1 d. nustato, jog juridinių asmenų teisinis statusas nustatomas, pagal valstybės, kurioje šie juridiniai asmenys įsteigti, teisę. Atsižvelgiant į tai, Lietuva priskirtina prie valstybių, kurioje vadovaujasi inkorporacijos teorija. Įmonės reali buveinė gali būti apibrėžta kaip valdymo ir kontrolės centras, kuriame priimami ir įgyvendinami valdymo organų sprendimai. Paprastai daugelyje valstybių, kuriose taikoma realios buveinės teorija, taip pat reikalaujama, jog reali buveinė turi sutapti su įmonės registruota buveine. Realios buveinės teorija vadovaujasi Belgija, Prancūzija, Liuksemburgas, Austrija, Portugalija, Italija ir Vokietija.

nemažai su taikytinos teisės problematika susijusių bylų²⁰, kuriose iš principo yra pasisakyta dėl to, kad vienos valstybės narės nacionalinių subjektų steigimosi laisvės kitos valstybės narės teritorijoje suvaržymai turi būti panaikinti. Tačiau, vienoje iš paskutinių, *Cartesio* byloje²¹ Teisingumo Teismas pasisakė, kad pagal šiuo metu galiojančią Bendrijos teisę valstybė narė turi teisę apibrėžti tiek sąsajos kriterijų, kurio reikalaujama, kad bendrovė galėtų būti laikoma įsteigta pagal jos nacionalinę teisę ir tuo remdamasi galėtų pasinaudoti įsisteigimo teise, tiek tokiam statusui išsaugoti reikalaujamus kriterijus. Tokia teisė apima galimybę valstybei narei neleisti bendrovei, kuriai taikoma jos teisė, tokį statusą išsaugoti, kai reorganizuodamasi ji ketina perkelti savo buveinę į kitą valstybę narę, nes taip nutraukiama įsisteigimo valstybės narės nacionalinėje teisėje numatyta sąsaja²². Kitaip tariant valstybės narės savo nacionalinėje teisėje gali nustatyti kriterijus, kuriais remiantis bendrovėms bus suteiktas subjektiškumas toje valstybėje narėje. Pavyzdžiui, Vokietija atsisakė realios buveinės doktrinos taikymo ES valstybių narių bendrovių atžvilgiu²³ (iki to Vokietijoje vienos valstybės ribas peržengiantys bendrovių jungimai buvo teisiškai negalimi), bet atitinkamai nustatė griežtesnius reikalavimus tokių bendrovių Vokietijoje veikiančioms padaliniams. Tačiau realios buveinės doktrina Vokietijoje ir toliau taikoma trečiųjų valstybių atžvilgiu²⁴.

---

²⁰ Byla C-221/97 *Centros Ltd v Erhervs - og Selskabsstyrelsen* (1999); Byla C-81/87 R. v HM Treasury and Commissioners of Inland Revenue, ex p. Daily Mail and General Trust plc; byloje C- 81/87 R v. HM Treasury & Commissioners of Inland Revenue, ex parte Daily Mail & General Trust plc (1988).

²¹ Byla C-210/06 *Cartesio Oktató és Szolgáltató bt* (2008).

²² Europos Bendrijų Teisingumo Teismo, Europos Bendrijų Pirmosios instancijos teismo ir Europos Sąjungos tarnautojų teismo darbų apžvalga. Metinis pranešimas 2008 [Interaktyvus]. [Žiūrėta 2009 m. lapkričio 20 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.tm.lt/dok/EBTT_metinis_pranesimas_2008.pdf>.

²³ The End of the Real Seat Theory (*Sitztheorie*): the European Court of Justice Decision in *Ueberseering* of 5 November 2002 and its Impact on German and European Company Law [interaktyvus]. [Žiūrėta 2009 m. lapkričio 2 d.]. Prieiga per internet: <<http://www.germanlawjournal.de/article.php?id=214>>.

²⁴ Kindler, P. Internationales Gesellschaftsrecht 2009: MoMiG, Trabrennbahn, Cartesio und die Folgen [interaktyvus]. [Žiūrėta 2009 m. lapkričio 2 d.]. Prieiga per internet: <<http://conflictoflaws.net/2009/latest-issue-of-%E2%80%9Cpraxis-des-internationalen-privat-und-verfahrensrechts%E2%80%9D-32009/>>.

II. TEISĖS AKTAI REGLAMENTUOJANTYS BENDROVIŲ JUNGIMĄ REORGANIZAVIMO BŪDU

1. Lietuvos valstybės ribų neperžengiančio bendrovių jungimosi teisinis reglamentavimas

Įmonių susijungimus nacionaliniame lygmenyje reglamentuoja 1978 m. spalio 9 d. Trečioji Tarybos direktyva 78/855/EEB, pagrįsta Sutarties 54 straipsnio 3 dalimi, dėl akcinių bendrovių jungimo²⁵.

Pirmasis Komisijos pasiūlymas dėl Trečiosios Tarybos direktyvos buvo pateiktas 1970 m. vasarą. Nepaisant pavadinimo, kuriame minimas tik bendrovių jungimasis, direktyva taip pat turėjo apimti ir kitokius sandorius, „panašius“ į jungimąsi, įskaitant ir bendrovių skaidymą. Tačiau prieš pat Trečiosios direktyvos priėmimą Taryba, atsižvelgdama į ypatingą riziką, susijusią su bendrovės turto padalijimu kelioms bendrovėms, nutarė, kad reikalingas atskiras dokumentas, reglamentuojantis bendrovių skaidymus. Tokie bendrovių reorganizavimo atvejai tapo atskiros — Šeštosios bendrovių teisės direktyvos reguliavimo objektu²⁶.

Pasiūlymu dėl Trečiosios bendrovių teisės direktyvos buvo pereita į kitą bendrovių teisės harmonizavimo etapą. Viena iš priežasčių, kodėl tuo metu buvo pasirinkti bendrovių jungimosi ir skaidymo klausimai - Konvencijos dėl ribotos turtinės atsakomybės akcinių bendrovių tarptautinių jungimųsi projekto rengimas. Ši konvencija beveik po 40 metų buvo įgyvendinta kaip direktyva 2005/56/EB²⁷ (Dešimtoji Tarybos direktyva) dėl ribotos atsakomybės bendrovių jungimųsi, peržengiančių vienos valstybės ribas, kurios dėka harmonizavus šios srities nacionalinius teisės aktus bendrovėms esančioms skirtingose valstybėse narėse tapo lengviau pasiekti susitarimą dėl jungimosi²⁸.

---

²⁵ Siems, M. The European Directive on Cross-Border mergers: an International Model? [interaktyvus]. [Žiūrėta 2009 m. lapkričio 4 d.]. Prieiga per internetą (registruotiems lankytojams): <<http://hq.ssrn.com/login/authentication.cfm?>>.

²⁶ LR Ūkio ministerijos internetinė svetainė [interaktyvus]. [Žiūrėta 2009 m. rugsėjo 8 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.ukmin.lt/lt/veiklos_kryptys/imoniu_teise/es_teise/direktyvos/trecia-direktyva/direktyva3-index.php>.

²⁷ Nepavykus priimti Konvencijos, Europos Komisija šią idėją atgaivino pasiūlydama direktyvos projektą.

²⁸ *Cit. op.* 26. Internetinė prieiga: <http://www.ukmin.lt/lt/veiklos_kryptys/imoniu_teise/es_teise/direktyvos/ribotos_atsak-direktyva/direktyva_ribotos-index.php>.

Trečiosios Tarybos direktyvos svarbiausias tikslas - harmonizuoti nacionalinius teisės aktus, reglamentuojančius vietinius²⁹ (ne tarptautinius) susijungimus ir ypač — įpareigoti valstybes nares, kurių teisės aktuose tokie jungimaisi, kaip apibrėžta Trečiojoje direktyvoje, neįtvirtinti, įtraukti šią sampratą į savo teisės aktus.

Direktyvos 78/855/EEB nuostatos taikomos ribotos turtinės atsakomybės akcinėms bendrovėms (anglų k. — *public limited liability companies*), tačiau valstybėms narėms paliekama galimybė nuspręsti netaikyti šios direktyvos kooperatyvams (kooperatinėms bendrovėms). Valstybėms narėms nereikia taikyti šios direktyvos ir tais atvejais, kai įsigyjamai bendrovei ar bendrovei, kuri kaip juridinis asmuo pasibaigia, yra iškelta bankroto byla arba pradėti procesiniai veiksmai dėl nemokios bendrovės veiklos nutraukimo, su kreditoriais pasiektas teisminis susitarimas, kompromisinis susitarimas arba pradėti analogiški veiksmai.

Taigi Trečioji Tarybos direktyva reglamentuoja pagal valstybių narių nacionalinę teisę vykdomą ribotos turtinės atsakomybės akcinių bendrovių reorganizavimą jungimo būdu. Vienas iš pagrindinių šios direktyvos uždavinių — tinkama jungimo (prijungimo ar sujungimo) būdu reorganizuojamų ribotos atsakomybės bendrovių narių bei trečiųjų asmenų (reorganizuojamų bendrovių kreditorių, įskaitant obligacijų turėtojus bei asmenų, turinčius kitokių reikalavimų bendrovėms) teisių bei interesų apsauga, kuri galima tik koordinuojant valstybių narių teisės aktus, reglamentuojančius bendrovių jungimą ir įtvirtinant bendrovių jungimą reglamentuojančias nuostatas visų valstybių narių teisės aktuose.

Direktyva 78/855/EEB reglamentuoja šias bendrovių jungimosi procedūras: bendrovių jungimosi būdus, jungimosi sąlygų turinį, ekspertų jungimo sąlygų vertinimo ataskaitos rengimą, vertinimo jungimosi sąlygų paskelbimo procedūras, ataskaitos apie reorganizavimą rengimą, jungimosi sąlygų tvirtinimą, jungimosi teisėtumo kontrolę, jungimosi pabaigos datos nustatymą, duomenų apie bendrovių jungimąsi skelbimą ir kitus klausimus.

Lietuvoje Trečiosios direktyvos nuostatas įgyvendina Civilinis kodeksas, Akcinių bendrovių įstatymas bei Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. lapkričio 12 d.

---

²⁹ Sąvokos „vietiniai“ ir „nacionaliniai“ vartojamos kaip sinonimai.

nutarimas Nr. 1407 „Dėl Juridinių asmenų registro įsteigimo ir Juridinių asmenų registro nuostatų patvirtinimo“³⁰.

---

³⁰ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. lapkričio 12 d. nutarimas Nr. 1407 „Dėl Juridinių asmenų registro įsteigimo ir Juridinių asmenų registro nuostatų patvirtinimo“ (su papildymais ir pakeitimais) (Valstybės žinios, 2003, Nr. 107-4810).

2. Valstybės ribas peržengiančio bendrovių jungimosi teisinis reglamentavimas

Vienos valstybės³¹ ribas peržengiantį įmonių jungimą reglamentuoja 2005 m. spalio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2005/56/EB dėl ribotos atsakomybės bendrovių jungimosi, peržengiančių vienos valstybės ribas arba kitaip vadinama Dešimtoji Tarybos direktyva.

Dešimtosios Tarybos direktyvos ištakos — Konvencijos dėl akcinių bendrovių tarptautinių jungimosi pirminis projektas, kuris buvo parengtas 1967 metais. Kaip jau minėta, ši konvencija po ilgo laiko, 2005 metais, buvo priimta kaip direktyva ir tik galutinai išsprendus darbuotojų dalyvavimo bendrovės valdyme klausimą. Šiuo klausimu ypač griežtos pozicijos laikėsi Vokietija. Ši valstybė siekė užtikrinti, kad po bendrovių jungimosi, peržengiančių vienos valstybės ribas, būtų išsaugotos darbuotojų dalyvavimo bendrovių valdyme teisės, kurias numato Vokietijos įstatymai.

1972 m. gruodžio mėnesį Europos Tarybai, Komisijai ir valstybių narių nuolatiniams atstovams buvo pateiktas aprobuotas Konvencijos projektas, kuris dėl tos pačios griežtos Vokietijos pozicijos svarstomas nebuvo.

Vėliau Komisija nusprendė atnaujinti darbą ir 1984 m. pateikė pasiūlymą dėl Dešimtosios Tarybos direktyvos, kuris buvo parengtas sunkių derybų rezultate. Konsultacijos su Europos Parlamentu pradėtos 1985 m. sausio mėnesį, tačiau nuomonė nebuvo teikiama taip, iš esmės, blokuojant bet kokią direktyvos priėmimo pažangą.

Pažymėtina, kad bet koks šio klausimo sprendimo delsimas, prieštaravo Romos sutarties (toliau – Sutartis arba EB steigimo sutartis) 220 straipsnio (dabartinis 293 straipsnis) nuostatoms, kurios numato, kad „prireikus valstybės narės veda tarpusavio derybas, kad savo nacionaliniams subjektams užtikrintų (...) galimybę jungtis bendrovėms ar firmoms, reglamentuojamoms skirtingų šalių įstatymų“³². Sutartis įpareigojo harmonizuoti nacionalinę teisę ir apibrėžė šiam tikslui būtinas teises priemones. Šio teisės

---

³¹ Sąvokos „vienos valstybės ribas peržengiantis“ ir „tarptautinis“ vartojamos kaip sinonimai.

³² 1957 m. Europos Bendrijos steigimo sutarties (Romos sutarties) 220 straipsnis numato, kad „prireikus valstybės narės veda tarpusavio derybas, kad savo nacionaliniams subjektams užtikrintų: asmens apsaugą, teisių garantiją ir apsaugą tokiomis pat sąlygomis, kurias kiekviena valstybė taiko savo nacionaliniams subjektams; dvigubo apmokestinimo panaikinimą Bendrijoje; bendrovių ir firmų, apibrėžtų 58 straipsnio antroje pastraipoje, abipusį pripažinimą, jų juridinio asmens statuso išlaikymą tais atvejais, kai buveinė yra perkeliama iš vienos šalies į kitą, ir galimybę jungtis bendrovėms ar firmoms, reglamentuojamoms skirtingų šalių įstatymų; formalumų, reguliuojančių abipusį teismų ir arbitražo sprendimų pripažinimą ir vykdymą, supaprastinimą.

derinimo paskirtis buvo ne tik palengvinti naudojimąsi įsisteigimo teise, bet ir apriboti dėl skirtingų valstybių narių teisės normų kylančią riziką akcininkų, kreditorių ir trečiųjų asmenų teisių apsaugai.

Dėl įmonių jungimosi taip pat yra pasisakęs Europos Teisingumo Teismas *SEVIC* byloje. Teismas savo sprendime konstatavo jog teisė realizuoti vienos valstybės ribas peržengiančius įmonių jungimus yra ne kas kita kaip steigimosi teisės numatytos Romos sutarties 43³³ ir 48 straipsniuose įgyvendinimas ir kad jokios kliūtys negali būti sudaromos realizuojant šią Sutartyje numatytą teisę³⁴. Romos sutartis užtikrina įsisteigimo laisvę bendrovėms, įsteigtoms pagal vienos iš valstybių narių teisę, kurių buveinė registruota Europos bendrijos teritorijoje. Ši įsisteigimo teisė reiškia bendrovių pripažinimą visose valstybėse narėse ir draudimą reikalauti, kad bendrovės iš vienos valstybės narės, įsteigtos kitoje valstybėje narėje, vykdytų kitokius formalumus, negu nustatyti priimančios valstybės narės bendrovėms.

Net ir vėliau, 2001 metais, pašalinus pagrindinę kliūtį priimant Dešimtąją direktyvą³⁵, tais atvejais kai dėl objektyvių priežasčių bendrovės negalėjo įsteigti Europos Bendrovės³⁶, besijungiančios įmonės susidurdavo su daugybe teisinių ir administracinių reikalavimų, kuriuos nustatydavo skirtingos besijungiančių įmonių nacionalinės jurisdikcijos³⁷.

Europos Komisija 2003 metų pranešime spaudai dėl Dešimtos direktyvos projekto pateikimo pabrėžė, kad dėl nacionalinės teisės normų, taikomų besijungiančioms

---

³³ Konsoliduota Europos Bendrijos steigimo sutartis (Valstybes žinios. 2004, Nr. 2-2).

1957 m. Europos Bendrijos steigimo sutarties 43 straipsnis nustato: „Vadovaujantis toliau išdėstytomis nuostatomis vienos valstybės narės nacionalinių subjektų įsisteigimo laisvės kitos valstybės narės teritorijoje apribojimai uždraudžiami. Draudžiami ir apribojimai vienos valstybės narės nacionaliniams subjektams, įsisteigusiems kitos valstybės narės teritorijoje, steigti atstovybes, padalinius ar dukterines bendroves.

Įsisteigimo laisvė apima ir teisę imtis savarankiškai dirbančių asmenų veiklos bei ja verstis, taip pat steigti ir valdyti įmones, būtent bendroves ar firmas, apibūdintas 48 straipsnio antroje pastraipoje, tomis pačiomis sąlygomis, kurios įsisteigimo šalies teisės aktuose yra nustatytos jos pačios subjektams, ir laikantis kapitalui skirto skyriaus nuostatų.

³⁴ Europos Teisingumo Teismo 2005 m. gruodžio 13 d. sprendimas byloje *SEVIC systems AG*, Nr. C-411/03, ECR 2005 p. I-10805.

³⁵ 2001 metais įsigaliojo Tarybos direktyva 2001/86/EB papildanti 2001 m. spalio 8 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 2157/200 dėl Europos bendrovės (SE) statuto, kuria buvo pasiektas valstybių narių kompromisas dėl darbuotojų dalyvavimo priimant sprendimus.

³⁶ Dvi ar daugiau akcinių bendrovių gali susijungti įsteigiant Europos bendrovę tik tuo atveju, jeigu bent dvi iš besijungiančių įmonių yra įsteigtos skirtingose Europos Sąjungos valstybėse narėse. Be to, Europos bendrovių steigimą riboja jai keliami tokie reikalavimai, pvz. pasirašytasis kapitalas neturi būti mažesnis kaip 120 tūkst. eurų bei privaloma užtikrinti darbuotojų dalyvavimą siekiant susitarimų derybų keliu. Kapitalo palaikymas bei keitimas (didinimas ar mažinimas), taip pat akcijos, obligacijos, kiti panašūs vertybiniai popieriai tvarkomi vadovaujantis valstybės narės teisės aktais, taikomais toje valstybėje įsteigtoms akcinėms bendrovėms.

³⁷ France Completes Implementation Of Cross-Border Mergers Directive [interaktyvus]. [Žiūrėta 2009 m. lapkričio 2 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.thefreelibrary.com/France+Completes+Implementation+Of+Cross-Border+Mergers+Directive.-a0193202639>>.

bendrovėms, įvairovės kai kuriose valstybėse narėse ši procedūra buvo sudėtinga arba teisiškai negalima. Pavyzdžiui, toks jungimasis buvo laikomas neteisėtu Švedijoje, Airijoje, Graikijoje, Vokietijoje, Suomijoje ir Danijoje³⁸. Kitose valstybėse kaip Belgija ir Olandija³⁹, kaip beje ir Lietuvoje, tiesiogiai nedraudė vienos valstybės ribas peržengiančių bendrovių jungimosi, tačiau ir nereglementavo tokių jungimūsi teisės norminiais aktais arba pavyzdžiui Liuksemburgas, leido tarptautinius bendrovių jungimus tik prijungimo būdu, kai kitų valstybių narių bendrovės yra prijungiamos prie Liuksemburge įsteigtos bendrovės.

Taigi 2003 m. lapkričio 20 dieną Europos Komisija pateikė Europos Parlamentui ir Tarybai pasiūlymą dėl Dešimtosios direktyvos projekto, kuris buvo įgyvendintas 2005 m. spalio 26 dieną priimant direktyvą 2005/56/EB dėl ribotos atsakomybės bendrovių jungimūsi, peržengiančių vienos valstybės ribas.

Dešimtoji Tarybos direktyva palengvino ribotos atsakomybės bendrovių iš skirtingų valstybių narių jungimūsi, supaprastino galimybes bendrovėms kooperotis ir vienytis, sumažino teisinių ir administracinių procedūrų našta. Direktyvoje reglamentuojami tik tie ribotos atsakomybės bendrovių jungimosi aspektai, kurie yra susiję su tuo, kad besijungiančios bendrovės yra skirtingose valstybėse narėse. Pati bendrovių iš skirtingų valstybių narių jungimosi procedūra prilyginama jungimuisi, vykdomam vienoje valstybėje ir vadovaujantis tos valstybės nacionaline teise⁴⁰.

Direktyvoje 2005/56/EB nustatyta, kad jungimuisi taikomos valstybių narių teisės normos, reglamentuojančios sprendimo dėl jungimosi priėmimo procedūrą ir atsižvelgiant į jungimosi pobūdį besijungiančių bendrovių kreditorių, vertybinių popierių ar akcijų turėtojų ir darbuotojų, kiek tai susiję su jų dalyvavimu bendrovės valdyme, teisių apsaugą.

Dešimtoji direktyva reglamentuoja šias skirtingų valstybių narių jungimosi procedūras: sąlygų turinį, jungimosi sąlygų paskelbimo procedūras, ekspertų, tikrinančių jungimosi sąlygas, ataskaitos ir jos paskelbimo reikalavimus, jungimosi sąlygų tvirtinimą visuotiniame akcininkų susirinkime, jungimosi sąlygų teisėtumo tikrinimą, jungimosi pabaigos datos nustatymą, jungimosi procedūrų reglamentavimo ir teisėtumo tikrinimo procedūrų pasiskirstymą pagal skirtingų valstybių jurisdikciją, darbuotojų dalyvavimo priimant sprendimus tęstinumą, duomenis apie besijungiančią bendrovę, kurie turėtų būti

---

³⁸ Commission proposal for a Directive on cross-border mergers - frequently asked questions [interaktyvus]. [Žiūrėta 2009 m. lapkričio 22 d.] Prieiga per internetą: <<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=MEMO/03/233&format=HTML&aged=1&language=EN&guiLanguage=en>>.

³⁹ *Cit. op.* 25.

⁴⁰ *Cit. op.* 26.

skelbiami valstybės narės nacionaliniame leidinyje, jungimosi užbaigimo pasekmes, taip pat kitus procedūrinius aspektus.

Direktyva 2005/56/EB taikoma ribotos atsakomybės akcinėms bendrovėms, kurios įsteigtos pagal valstybės narės teisę ir kurių registruota buveinė, centrinė administracija arba pagrindinė verslo vieta yra Bendrijoje, jungimuisi, jei bent dviem iš bendrovių taikoma skirtingų valstybių narių teisė. Valstybėms narėms palikta teisė pačioms nuspręsti ar direktyvą taikyti kooperatinių bendrovių (kooperatyvų) jungimuisi. Lietuvoje Dešimtosios direktyvos nuostatos taikomos tik akcinėms bendrovėms ir uždarosioms akcinėms bendrovėms, besijungiančioms su tos pačios teisinės formos kitų valstybių bendrovėmis⁴¹.

Lietuvos nacionalinėje teisėje Direktyva 2005/56/EB įgyvendinta priimant Vienos valstybės ribas peržengiančio ribotos atsakomybės bendrovių jungimosi įstatymą⁴², Įstatymą dėl darbuotojų dalyvavimo bendrovėje po vienos valstybės ribas peržengiančio ribotos atsakomybės bendrovių jungimosi⁴³, Administracinių teisės pažeidimų kodekso⁴⁴ ir Juridinių asmenų registro nuostatų pakeitimus⁴⁵.

Vienos valstybės ribas peržengiančio ribotos atsakomybės bendrovių jungimosi įstatyme reglamentuota jungimosi procedūra yra labai panaši į Civilinio kodekso ir LR Akcinių bendrovių įstatymo reglamentuojamą nacionalinį bendrovių reorganizavimą jungimo būdu, išskyrus tai, kad Įstatymas numato ilgesnius susipažinimo su dokumentais terminus bei aktyvų darbuotojų dalyvavimą jungimosi procedūrose.

Vienos valstybės ribas peržengiančio ribotos atsakomybės bendrovių jungimosi įstatymas netaikomas, jeigu nors viena iš besijungiančių akcinių bendrovių ar uždarųjų akcinių bendrovių yra pagal Lietuvos Respublikos kolektyvinio investavimo subjektų įstatymą veikianti valdymo įmonė ar kolektyvinio investavimo subjektas (investicinė bendrovė).

Lietuvoje, Juridinių asmenų registro duomenimis, vadovaujantis Vienos valstybės ribas peržengiančio ribotos atsakomybės bendrovių jungimosi įstatymu, 2009 m. IV ketvirtį yra

---

⁴¹ Lietuvos Respublikos vienos valstybės ribas peržengiančio ribotos atsakomybės bendrovių jungimosi įstatymas (Valstybės žinios, 2007, Nr. 140-5747).

⁴² Lietuvos Respublikos įstatymas dėl darbuotojų dalyvavimo bendrovėje po vienos valstybės ribas peržengiančio ribotos atsakomybės bendrovių jungimosi (Valstybės žinios, 2008, Nr.76-3001).

⁴³ *Cit. op.* 41.

⁴⁴ Valstybės žinios., 2008, Nr. 81-3181.

⁴⁵ Valstybės žinios, 2005, Nr. 25-803; 2007, Nr. 15-537; 2008, Nr. 82-3245.

įregistruotos 6 akcinės ir uždarnosios akcinės bendrovės įgijusios jungiamos peržengiant vienos valstybės ribas teisinį statusą⁴⁶.

3. Valstybės ribas peržengiančio bendrovių jungimosi steigiant Europos bendrovę teisinis reglamentavimas

Šiame darbo skyriuje nagrinėjami Europos bendrovę reglamentuojantys teisės aktai tiek, kiek tai susiję su vienu iš Europos bendrovės steigimo būdų, kai Europos bendrovė steigiama jungimo būdu, jei bent dvi iš besijungiančių bendrovių veikia vadovaudamosi skirtingų valstybių narių teise.

2001 m. spalio 8 d. priimtas Europos Sąjungos Tarybos reglamentas 2157/2001 dėl Europos bendrovės (SE) statuto⁴⁷ (toliau – Reglamentas arba Reglamentas 2157/2001), suteikiantis galimybę steigti juridinį asmenį, kurio teisinė forma Europos bendrovė, kuri lotynų kalba vadinama "Societas Europaeae" arba sutrumpintai SE. Kartu su Reglamentu įsigaliojo Europos Tarybos direktyva 2001/86/EB, papildanti Europos bendrovės statutą dėl darbuotojų dalyvavimo priimant sprendimus⁴⁸ (toliau – Direktyva 2001/86/EB).

Pirmąjį pasiūlymą dėl Reglamento dėl Europos bendrovės statuto Europos Komisija pateikė dar 1970 metais. Taigi prireikė daugiau nei 30 metų, kad pateiktasis pasiūlymas taptų teisės aktu. Per tą laikotarpį buvo priimtos septynios Europos Bendrijos bendrovių teisei priskiriamos direktyvos, su kuriomis suderinta valstybių nacionalinė teisė (kapitalo palaikymo, jo didinimo ir mažinimo, bendrovių jungimosi, bendrovių skaidymosi, užsienio bendrovių filialų, vieno nario bendrovių, bendrovių metinės finansinės atskaitomybės⁴⁹, bendrovių grupių konsoliduotos finansinės atskaitomybės bei finansinės atskaitomybės audito). Todėl valstybių narių nacionalinės teisės derinimo srityje buvo padaryta didelė pažanga. Dėl šių priežasčių keitėsi ir Reglamento projekto tekstas – tais klausimais, dėl kurių nebūtinai bendras Europos bendrovių reguliavimas, atsirado nuorodos į valstybių narių nacionalinę teisę⁵⁰.

---

⁴⁶ Juridinių asmenų registro statistinės suvestinės [interaktyvus]. [Žiūrėta 2009 m. lapkričio 2 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.registrucentras.lt/jar/stat/sta.php?sta=21>>.

⁴⁷ Tarybos reglamentas dėl Europos bendrovės (SE) statuto (EB) Nr. 2157/2001 2001 m. spalio 8 d. (Oficialusis leidinys L 294, 10/11/2001, p. 1-21).

⁴⁸ Tarybos direktyva papildanti Europos bendrovės įstatus dėl darbuotojų dalyvavimo priimant sprendimus 2001/86/EB 2001 m. spalio 8 d. (Oficialusis leidinys, L 294, 10/11/2001, p. 22-32).

⁴⁹ Sąvokos metinė finansinė atskaitomybė ir finansinių ataskaitų rinkiniai naudojami kaip sinonimai.

⁵⁰ Cit. op. 26.

Reglamentas dėl Europos bendrovės statuto yra privalomas visas ir tiesiogiai taikomas Europos ekonominėje erdvėje. Lietuvoje Reglamento taikymą užtikrina 2004 m. balandžio 29 d. priimtas Lietuvos Respublikos Europos bendrovių įstatymas⁵¹, kuris įsigaliojo 2004 m. spalio 8 d. kartu su Reglamentu. Įstatymas neperkelia Reglamento nuostatų, o tik konkretizuoja ir papildo, kiek tai numato ir leidžia pats Reglamentas⁵², kai kurias Europos bendrovės steigimo, valdymo, buveinės perkėlimo ir pertvarkymo taisykles.

Atitinkamai, 2005 m. gegužės 28 d. įsigaliojo Direktyvą 2001/86/EB įgyvendinantis Lietuvos Respublikos įstatymas dėl darbuotojų dalyvavimo priimant sprendimus Europos bendrovėse⁵³. Tačiau, be tiesiogiai taikomo Reglamento bei jį papildančių minėtų nacionalinių teisės aktų Lietuvoje įsteigtos Europos bendrovės taip pat turės vadovautis Akcinių bendrovių įstatymu bei kitais įstatymais reglamentuojančiais mokesčius, konkurenciją, nemokumą, finansinę atskaitomybę, darbo santykius bei jų pagrindu priimtais poįstatyminiais teisės aktais.

Reglamento 2 str. 1 d. numatytas vienas iš keturių Europos bendrovės steigimo būdų yra ES steigimas jungimo būdu bendroves sujungiant. Europos bendrovė gali būti steigiama jei bent dvi iš besijungiančių bendrovių veikia vadovaudamosi skirtingų valstybių narių teise, besijungiančios bendrovės yra akcinės bendrovės, turinčios teisę viešai prekiauti akcijomis ir įsteigtos vadovaujantis valstybės narės teise, kurių registruota buveinė bei pagrindinė buveinė yra Bendrijoje.

Tai pat pažymėtina, kad Reglamentas ir LR Europos bendrovių įstatymas numato kompetentingai valstybės institucijai teisę prieštarauti akcinės bendrovės dalyvavimui Europos bendrovės steigime jungimo būdu⁵⁴. Juridinių asmenų registras privalo informuoti Teisingumo ministeriją apie juridinio asmens teisinio statuso „inicijuojantis Europos bendrovės steigimą jungimo būdu“ įregistravimą ir paskelbimą bei pateikti atitinkamus dokumentus. Teisingumo ministerija vadovaujantis pateiktais dokumentais bei atitinkamų

---

⁵¹ Lietuvos Respublikos Europos bendrovių įstatymas (Valstybės žinios, 2004, Nr. 78-2710).

⁵² Reglamento 2157/2001 9 str. nustato, kad steigiant Europos Bendrovę yra vadovaujama Reglamentu, Bendrovės įstatų nuostatais, o reglamente nereguliuojamais klausimais arba, jei klausimai jame reguliuojami tik iš dalies, šiame Reglamente nenumatytais aspektais, vadovaujasi įstatymų nuostatomis priimtomis valstybėse narėse įgyvendinant Bendrijos priemones, susijusias būtent su SE.

⁵³ Lietuvos Respublikos įstatymas dėl darbuotojų dalyvavimo priimant sprendimus Europos bendrovėse (Valstybės žinios, 2005, Nr. 67-2407).

⁵⁴ Ši teisė įgyvendinta LRV nutarimu Nr. 92. Dėl teisės prieštarauti juridinio asmens buveinės perkėlimui į kitą valstybę ir kooperatinės bendrovės (kooperatyvo) dalyvavimui Europos kooperatinės bendrovės steigime jungimo būdu ar akcinės bendrovės dalyvavimui Europos bendrovės steigime jungimo būdu įgyvendinimo tvarkos aprašo patvirtinimo (Valstybės žinios, 2007, Nr. 15-536) bei LRV 2003 m. lapkričio 12 d. nutarimo Nr. 1407 "Dėl juridinių asmenų registro įsteigimo ir juridinių asmenų registro nuostatų patvirtinimo" pakeitimo (Valstybės žinios, 2007, Nr. 15-537).

valstybės institucijų bei kitų fizinių ir juridinių asmenų pateikta informacija priima sprendimą prieštarauti ar neprieštarauti Europos bendrovės steigimui jungimo būdu. Teisingumo ministerijos teisė prieštarauti akcinės bendrovės dalyvavimui Europos bendrovės steigime jungimo būdu gali būti įgyvendinama tik tuo atveju, kai būtina užtikrinti viešųjų interesų apsaugą - smulkiųjų akcininkų ir kitų vertybinių popierių savininkų, kreditorių, darbuotojų bei kitų suinteresuotų asmenų.

Reikia pastebėti, kad Europos bendrovių skaičius nuolat didėja. 2009 m. rugpjūčio 24 d. duomenimis, nuo Reglamento įsigaliojimo, 2004 m. spalio 8 d., Europos ekonominėje erdvėje įsteigtos 292 (išregistruota 20) Europos bendrovės (SE), kurios įregistruotos dvidešimtyje valstybių: Čekijoje (31), Liuksemburge (20), Jungtinėje Karalystėje (11), Vokietijoje (115), Nyderlanduose (26), Austrijoje (10), Belgijoje (10), Prancūzijoje (14), Norvegijoje (8), Švedijoje (11), Latvijoje (3), Estijoje (3), Kipre (2), Suomijoje (1), Vengrijoje (1), Slovakijoje (17), Danijoje (2), Ispanijoje (1), Airijoje (2), Lichtenšteinas (4)⁵⁵. Dauguma šių bendrovių veikia finansinių, nekilnojamojo turto, konsultacinių paslaugų ir prekybos sektoriuose.

Europos bendrovė – gana nauja juridinio asmens teisinė forma, todėl neatmetama galimybė tobulinti ir keisti nustatytas teisinio reguliavimo taisykles. Reglamente numatyta, kad praėjus ne daugiau kaip penkeriems metams nuo Reglamento įsigaliojimo dienos, t.y. iki 2009 m. spalio 8 d., Europos Komisija turi pateikti Tarybai ir Europos Parlamentui pranešimą apie Reglamento taikymą ir, jei reikia, pasiūlyti pakeitimus.

4. Naujausi ES bendrovių teisės direktyvų pakeitimai reglamentuojantys bendrovių reorganizavimą jungimo būdu

2009 m. rugsėjo 16 d. priimta Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/109/EB iš dalies keičianti Antrosios, Trečiosios, Šeštosios ir Dešimtosios Tarybos direktyvų nuostatas dėl ataskaitų bei dokumentų rengimo ir teikimo reikalavimų jungiant ir skaidant bendroves⁵⁶ (toliau – Direktyva 2009/109/EB). Direktyva 2009/109/EB priimta siekiant sustiprinti ES bendrovių konkurencingumą mažinant bendrovių patiriamą administracinę

---

⁵⁵ Europos instituto statistiniai duomenys apie įregistruotas išregistruotas Europos bendroves [interaktyvus]. [Žiūrėta 2009 m. spalio 25 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.libertas-institut.com/de/SE/SE_Statistics.pdf>.

⁵⁶ Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/109/EB, iš dalies keičianti Tarybos direktyvų 77/91/EEB, 78/855/EEB ir 82/891/EEB bei Direktyvos 2005/56/EB nuostatas dėl ataskaitų bei dokumentų rengimo ir teikimo reikalavimų jungiant ir skaidant bendroves 2009 m. rugsėjo 16 d. (Oficialusis leidinys L, 2009, Nr. 259).

naštą, atsiradusią dėl ES bendrovių teisės direktyvose nustatytų reikalavimų ataskaitų bei dokumentų rengimui, skelbimui bei teikimui – supaprastinti šiuos reikalavimus atsižvelgiant į šiuolaikinių technologijų suteikiamas galimybes.

2009 m. spalio 22 d. įsigaliojusioje Direktyvos 2009/109/EB numatyta supaprastinti dokumentų ir informacijos paskelbimą - vietoj reorganizavimo sąlygų pateikimo registruoti įtvirtinama galimybė šiuos dokumentus skelbti bendrovės interneto svetainėje arba, jeigu valstybė narė nustatys, kitame tinklalapyje ar centrinėje elektroninėje bazėje. Bendrovėms taip pat įtvirtinama galimybė savo interneto svetainėje skelbti ir kitus su reorganizavimu susijusius dokumentus.

Be to, Direktyvoje 2009/109/EB numatyta galimybė nerengti bendrovės valdymo organams rašytinės ataskaitos apie numatomą reorganizavimą jungimo būdu bei tarpinių finansinių ataskaitų, jeigu visi kiekvienos jungimosi būdu reorganizuojamos ar reorganizavime dalyvaujančios bendrovės akcininkai su tuo sutinka. Direktyvoje taip pat siūloma atsisakyti reikalavimo rengti tarpines finansines ataskaitas, jei reorganizuojama ar reorganizavime dalyvaujanti bendrovė yra parengusi ir paskelbusi pusmečio finansines ataskaitas pagal Skaidrumo direktyvos 2004/109/EB 5 straipsnį (kai bendrovės, laikomos emitentais ir jų vertybiniais popieriais leista prekiauti reguliuojamoje rinkoje, skelbia pusmečio finansines ataskaitas).

Taip pat numatyta supaprastinti reikalavimus dukterinių ir patronuojančių bendrovių jungimui bei sustiprinti kreditorių interesų apsaugą.

Valstybės narės yra įpareigosotos iki 2011 m. birželio 30 d. priimti Direktyvos 2009/09/EB įgyvendinamuosius teisės aktus. Taigi atitinkami teisės aktų pakeitimai turės būti parengti ir priimti ir Lietuvoje.

III. BENDROVIŲ REORGANIZAVIMO JUNGIMO BŪDU PROCESAS

Juridinio asmens reorganizavimas gali būti pradėtas jeigu yra prielaidos reorganizavimui vykdyti numatytos LR Civiliniame kodekse ir Akcinių bendrovių įstatyme.

LR Civilinio kodekso 2.97 str. 8 dalis reglamentuoja, kad negalima reorganizuoti likviduojamos bendrovės, kuri likviduojama ne visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimu, arba kai juridinio asmens likvidavimo procedūros jau pradėtos ir jeigu bent vienam bendrovės akcininkui yra perduota dalis likviduojamos bendrovės turto. Atvejai, kai juridinis asmuo likviduojamas ne juridinio asmens dalyvių sprendimu numatyti CK 2.106 straipsnyje:

- teismo ar kreditorių susirinkimo sprendimu likviduoti bankrutavusį juridinį asmenį;
- teismo sprendimu, kai juridinio asmens (valdymo organų ar jo dalyvių) veikla yra netinkama ir toks teismo sprendimas neprieštarautų kitų juridinio asmens dalyvių ar darbuotojų interesams arba viešam interesui;
- teismo sprendimu, juridinių asmenų registro tvarkytojo iniciatyva;
- teismo sprendimu, sumažėjus juridinio asmens dalyvių skaičiui mažiau nei yra įstatymų nustatytas minimumas, jeigu juridinio asmens dalyvis per šešis mėnesius po tokio sumažėjimo nenutaria juridinio asmens reorganizuoti ar pertvarkyti;
- teismo sprendimu, kai juridinis asmuo pripažintas neteisėtai įsteigtu.

Antra prielaida vykdyti bendrovės reorganizavimą yra numatyta Akcinių bendrovių įstatymo 61 str. 2 dalyje, kurioje nustatyta, kad bendrovė gali būti reorganizuojama ar dalyvauti reorganizavime tik tada, kai visiškai apmokėtas jos įstatinis kapitalas paskutinės laidos akcijų emisijos kaina.

Taigi esant šioms dviem prielaidom gali būti pradėtas juridinio asmens reorganizavimas.

1. Sprendimo rengti reorganizavimo sąlygas priėmimas

Juridinio asmens reorganizavimas pradedamas sprendimu parengti juridinio asmens reorganizavimo sąlygas, kurį priima kiekvienos reorganizavimo procese dalyvaujančios bendrovės visuotinis akcininkų susirinkimas. Tuo pačiu sprendimu kiekvienos bendrovės valdyba (jeigu valdyba nesudaroma – bendrovės vadovas) įpareigojama parengti bendrovės

reorganizavimo sąlygas. Kartu su reorganizavimo sąlygomis turi būti parengti tęsiančių veiklą bendrovių pakeisti įstatai arba nauji po reorganizavimo sukuriamų bendrovių įstatai.

2. Reorganizavimo sąlygos ir kiti privalomi dokumentai

2.1. Reorganizavimo sąlygos. Jų rengimas ir vertinimas

Reorganizavimo sąlygos – pagrindinis reorganizavimo procesą ir jo rezultatus aprašantis dokumentas, kurį rengia reorganizuojamų ir reorganizavime dalyvaujančių bendrovių valdybos (jei valdybos nesudaromos, - bendrovių vadovai), gavusios visuotinio akcininkų susirinkimo pritarimą. Rengiant reorganizavimo sąlygas dažnai į pagalbą pasitelkiami specialistai – teisininkai, auditoriai, ekonomistai ir kt. Reorganizavimo sąlygose turi būti visa teisės aktų nustatyta informacija. Reorganizavimo sąlygose privalomą pateikti informaciją reglamentuoja CK 2.99 str. ir Akcinių bendrovių įstatymo 63 str. 1 d. (abu šie teisės aktai įgyvendina Trečiosios direktyvos 5 str. numatytus reikalavimus).

Taigi *pirma* reorganizavimo sąlygose turi būti pateikta CK 2.44 straipsnyje nurodyta informacija apie visas reorganizavime dalyvaujančias bendroves. Reorganizavime jungimo būdu dalyvaujančios bendrovės – tai reorganizuojamos (prijungiamos, pasibaigiančios), reorganizavime dalyvaujančios (prisijungiančios, veiklą tęsiančios) bei po reorganizavimo sukuriamos naujos bendrovės. Reorganizavimo sąlygose turi būti pateikta apie bendrovės sekanti informacija: pavadinimas, teisinė forma, buveinė, juridinio asmens kodas, registras, kuriame kaupiami ir saugomi duomenys apie bendrovę.

Antra, turi būti nurodytas vykdomo reorganizavimo būdas, prijungimas arba sujungimas, bei įvardijamos po reorganizavimo pasibaigiančios ir po reorganizavimo tęsiančios veiklą bendrovės.

Trečia, reorganizavimo sąlygose turi būti numatyta reorganizuojamos bendrovės dalyvio tapimo tęsiančio veiklą po reorganizavimo bendrovės akcininku tvarka, sąlygos terminai bei mokamos išmokos. Reorganizuojamos bendrovės akcininkams turi būti žinoma akcijų keitimo tvarka, kur ir kaip jie turės kreiptis. Iš karto po pakeistų ar naujų bendrovės įstatų įregistravimo, veiklą tęsiančios bendrovės materialios akcijos arba akcijų sertifikatai išduodami akcininkams, kurie įregistruojami akcininkų registravimo žurnale. Nematerialios akcijos išduodamos padarant atitinkamus įrašus operacijų akcijomis registravimo žurnale ir akcininkų vertybinių popierių sąskaitose.

Sąlygos, kuriomis tampama kito juridinio asmens dalyviu – tai numatytas po reorganizavimo pasibaigiančių bendrovių akcijų keitimo į po reorganizavimo veikiančių bendrovių akcijas santykis, jo pagrindimas, po reorganizavimo veikiančių bendrovių akcijų skaičius pagal klases bei jų nominalioji vertė, taip pat akcijų skirstymo akcininkams taisyklės. Akcijų keitimo santykis gali būti nustatomas pagal reorganizavime dalyvaujančios bendrovės (bendrovių) ir reorganizuojamos bendrovės (bendrovių) akcijų nominaliąją vertę arba rinkos vertę (taikomi turto arba rinkos požiūrio metodai). Akcijos gali būti skirstomos tiek proporcingai tiek ir neproporcingai įstatiniam kapitalui. Po reorganizavimo pasibaigiančios bendrovės įgytos savos akcijos bei tos po reorganizavimo pasibaigiančios bendrovės akcijos, kurias yra įgijusi po reorganizavimo veiksianti bendrovė į bendrovės, veikiančios po reorganizavimo, akcijas nekeičiamos.

Reorganizavimo sąlygose turi būti nustatytas terminas tapti juridinio asmens dalyviu. Akcijos turi būti išduotos nedelsiant po reorganizavimo tęsiančių veiklą ar po reorganizavimo įkuriamų bendrovių pakeistų įstatų įregistravimo. Tais atvejais, kai veiklą tęsiančios bendrovės akcininku negalima tapti proporcingai skirstant akcijas sąlygose turi būti numatytos išmokamų piniginių kompensacijų dydis, tvarka, terminai. Tais atvejais, kai akcijos skirstomos neproporcingai, akcininkams priklausančių ir gaunamų po reorganizavimo veikiančių bendrovių akcijų kainos skirtumas išmokamas pinigais, tačiau išmokos pinigais negali būti didesnės kaip 10 procentų akcininkų gaunamų po reorganizavimo veikiančių bendrovių naujų akcijų nominalios vertės⁵⁷.

Ketvirta, sąlygose nurodomas momentas, nuo kurio po reorganizavimo pasibaigiančios bendrovės akcininkams suteikiama teisė į bendrovės, kuri veiks po reorganizavimo, pelną, ir visos su šios teisės suteikimu susijusios sąlygos. Paprastai teisė į pelną suteikiama nuo tapimo akcininkais momento, kuris paprastai yra po reorganizavimo veikiančios bendrovės naujų įstatų įregistravimo momentas.

Penkta, nurodomas momentas, nuo kurio pasibaigiančio juridinio asmens teisės ir pareigos pereina po reorganizavimo veiksiančiai bendrovei. Šis momentas gali būti nustatomas reorganizavimo sąlygose, todėl nebūtinai turi sutapti su momentu, kai įregistruojami po reorganizavimo tęsiančios veiklą bendrovės nauji įstatai ar įregistruojama po reorganizavimo sukuriama bendrovė. Patogiausia nustatyti, kad teisės ir pareigos pereina nuo po reorganizavimo tęsiančios veiklą bendrovės naujų įstatų įregistravimo ar po

---

⁵⁷ MIKELĖNAS, V. *et al.* Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras, Antroji knyga, Asmenys. Vilnius: Justitia, 2002, p. 215

reorganizavimo sukuriama įregistravimo (šis momentas sutampa su po reorganizavimo pasibaigiančios bendrovės išregistravimu) – tai nustato ir ABĮ kaip įprastą atvejį. Reorganizavimo sąlygose, pavyzdžiui, gali būti numatyta, kad teisės ir pareigos po reorganizavimo veiklą tęsiančiai bendrovei pereina nuo perdavimo – priėmimo akto surašymo, tačiau tai netinka bendrovių sujungimo atveju, kai sukuriama nauja bendrovė, o jos sukūrimo momentas sutampa su reorganizuojamos bendrovės pasibaigimo momentu, todėl ir turtas negali būti perduotas aktu, nėra subjekto galinčio perduoti savo teises ir pareigas.

Šešta, tai momentas, nuo kurio po reorganizavimo pasibaigiančios bendrovės teisės ir pareigos pagal sandorius pereina po reorganizavimo veiksiančiai bendrovei ir sandoriai įtraukiami į šios bendrovės buhalterinę apskaitą. Bendrovės sudarytos sutartys (pavyzdžiui, su kredito įstaigomis) gali numatyti tam tikrą teisių ir pareigų pagal jas perdavimo specifiką bendrovės reorganizavimo atveju. Šis momentas gali būti nustatomas reorganizavimo sąlygose, todėl nebūtinai turi sutapti su momentu, kai įregistruojami po reorganizavimo tęsiančios veiklą bendrovės nauji įstatatai ar įregistruojama po reorganizavimo nauja bendrovė. Vis dėlto, patogiausia nustatyti, kad teisės ir pareigos pagal sandorius pereina nuo po reorganizavimo tęsiančios veiklą bendrovės įregistravimo (šis momentas sutampa su po reorganizavimo pasibaigiančios bendrovės išregistravimu). Reorganizavimo sąlygose, pavyzdžiui, gali būti numatyta, kad teisės ir pareigos pagal sandorius po reorganizavimo veiklą tęsiančiai bendrovei pereina nuo perdavimo – priėmimo akto pasirašymo (netinka sujungimo atveju).

Taip pat, *septinta*, turi būti įvardijamos teisės, kurias po reorganizavimo veiksianti bendrovė suteikia atskirų klasių akcijų, obligacijų bei kitų vertybinių popierių savininkams. Vertybinių popierių savininkams suteikiamos teisės turi būti ne mažesnės, nei buvo turėtos reorganizuotoje bendrovėje. Tačiau, jeigu siekiama pakeisti teisių apimtį – kitų nei akcijos vertybinių popierių savininkai gali sutikti su jo teisių pakeitimu arba jam gali būti suteikiama teisė reikalauti jo vertybinius popierius išpirkti.

Aštunta, turi būti numatytos reorganizuojamų ar reorganizavime dalyvaujančių bendrovių valdymo ir kitiems organams, administracijos darbuotojams ir reorganizavimo sąlygas vertinantiems ekspertams suteikiamos specialios teisės - papildomos garantijos ar specialios kompensacijos susijusios su reorganizavimu.

Šis privalomos nurodyti reorganizavimo sąlygose informacijos sąrašas nėra baigtinis. Akcinių bendrovių įstatymo 63 str. 1 d. pasakyta, jog be kitų sąlygų, turi būti numatytos ir aukščiau išvardintos.

Ankstesnėse Akcinių bendrovių įstatymo redakcijose buvo numatyti ir kiti bendrovių reorganizavimui keliami reikalavimai. Pavyzdžiui, buvo nustatyta, kad reorganizavimo sąlygos gali būti parengtos tik po to, kai yra atliktas nepriklausomų vertintojų reorganizuojamų bendrovių turto vertinimas arba viena iš privalomų reorganizavimo sąlygų buvo numatyti sąlygas, kurias patenkinus reorganizavimas gali būti baigtas arba atlikti veiklą tęsiančios bendrovės laukiamų ūkinės veiklos rodiklių preliminarius skaičiavimus bei numatyti pirmojo visuotinio akcininkų susirinkimo šaukimo tvarką. Visi šie reikalavimai būdami privalomais tik didino bendrovių patiriamą administracinę naštą, kurią pastaraisiais metais Europos Komisijos iniciatyva vis labiau siekiama sumažinti visos bendrijos mastu. Tokie ap sunkinimai nėra būtini tuo labiau, kad stebėtojų tarybai, valdybai, bendrovės vadovui ir akcininkams, kurių nuosavybės teise priklausančių bendrovės akcijų nominali vertė yra ne mažesnė kaip 1/3 įstatinio kapitalo, yra numatyta galimybė teikti pasiūlymus dėl papildomų reorganizavimo sąlygų.

Tais atvejais, kai yra vykdomas bendrovės reorganizavimas jungimo būdu peržengiant vienos valstybės ribas, Dešimtos direktyvos 5 straipsnio 1 dalis nustato, jog kiekvienos bendrovės valdymo ar administravimo organas parengia bendrą vienos valstybės ribas peržengiančio jungimosi sąlygų projektą. Ši Direktyvos straipsnį įgyvendina Vienos valstybės ribas peržengiančio ribotos atsakomybės bendrovių jungimosi įstatymo 3 straipsnis ir pagal šio straipsnio 1 dalį bendrą jungimosi sąlygų projektą rengia bendrovių valdyba, arba jei pastaroji nesudaroma – bendrovės vadovas.

Be jau išvardintos reorganizavimo sąlygose privalomos pateikti informacijos, vienos valstybės ribas peržengiančių bendrovių jungimosi sąlygose papildomai privaloma nurodyti galimą jungimosi poveikį užimtumui, jeigu reikia, procedūras, kurios bus taikomos siekiant nustatyti darbuotojų dalyvavimo priimant sprendimus sąlygas, informaciją apie veiklą tęsiančią bendrovei pereinančio turto ir išpareigojimų įvertinimą bei nurodyti finansinių atskaitomybių rinkinių naudotų rengiant jungimosi sąlygas sudarymo datas. Taigi tarptautiniuose bendrovių jungimuose lyginant su nacionaliniais reorganizavimo sąlygomis keliami didesni reikalavimai. Autorės nuomone, šie papildomi informacijos pateikimo reorganizavimo sąlygose reikalavimai yra natūraliai sąlygoti tarptautinių jungimosi ypatumų. Tarptautiniuose jungimuose paprastai dalyvauja stambios įmonės, kurių veikla reglamentuota pagal skirtingą valstybių narių teisę, todėl neišvengiamai atsiranda ir papildomi reikalavimai siekiant užtikrinti visų suinteresuotų asmenų teisių apsaugą.

Parengtos reorganizavimo sąlygos turi būti išnagrinėtos ir įvertintos. Pagal Civilinio kodekso 2.100 str. 1 dalį juridinio asmens reorganizavimo sąlygas įvertina turintis reikiamą

kvalifikaciją nepriklausomas ekspertas, kuri tiksliai įvardina specialioji norma įtvirtinta Akcinių bendrovių įstatymo 63 str. 2 d., t.y. akcinių ir uždarų akcinių bendrovių reorganizavimo sąlygos turi būti įvertintos audito įmonės. Kiekviena reorganizavime dalyvaujanti ir reorganizuojama bendrovė gali sudaryti atskiras sutartis su pasirinktomis audito bendrovėmis arba gali pasirinkti vieną audito bendrovę, tačiau šiam pasirinkimui turi pritarti juridinių asmenų registro tvarkytojas.

Kreipiantis dėl pritarimo skirti bendrą audito bendrovę juridinių asmenų registro tvarkytojui reikia pateikti bendrą prašymą ir dokumentus, patvirtinančius eksperto kvalifikaciją ir nepriklausomumą, kaip, pavyzdžiui, audito įmonės registravimo pažymėjimą, Lietuvos auditorių rūmų išduotą pažymėjimą, auditoriaus pažymėjimą, profesinės nepriklausomybės deklaraciją. Tuomet, registro tvarkytojas įvertinęs audito bendrovės nepriklausomumo aspektus, per 3 darbo dienas nuo prašymo gavimo priima sprendimą pritarti ar nepritarti bendro eksperto skyrimui.

Akcinių bendrovių įstatymo 63 str. 3 d. nurodyta, kad audito bendrovė turi parengti reorganizavimo sąlygų vertinimo ataskaitą, kurią sudaro:

- išvados dėl akcijų keitimo santykio teisingumo (ar atitinka įstatymų numatytus reikalavimus) ir pagrįstumo (ar ataskaitoje pateikti teiginiai yra pagrįsti);
- metodai, panaudoti akcijų keitimo santykiui nustatyti, ir išvados dėl šių metodų tinkamumo bei įtakos nustatant akcijų vertę;
- kilusių vertinimo sunkumų aprašymas.

Audito bendrovės nesutikimas su ataskaitos teiginiais ar pareikšta nuomonė dėl imperatyvių įstatymo normų pažeidimo nėra pagrindas keisti reorganizavimo sąlygas. Audito bendrovės įvertinimo tikslas – nešališkai peržiūrėti sąlygas ir pateikti nepriklausomą vertinimą.

Pažymėtina, jog reorganizavimo sąlygų vertinimo ataskaita turi būti parengta ir pateikta bendrovei ne vėliau kaip likus 30 dienų iki visuotinio akcininkų susirinkimo, kurio darbotvarkėje numatyta priimti sprendimą dėl bendrovės reorganizavimo.

Reikalavimai taikomi reorganizavimo sąlygų vertinimui vienos valstybės ribas peržengiančio bendrovių jungimosi atveju yra tokie patys kaip ir aukščiau pateikti vietiniams bendrovių jungimams, išskyrus tai, kad įstatyme dėl vienos valstybės ribas peržengiančio jungimosi yra numatytas 40 dienų iki visuotinio akcininkų susirinkimo terminas reorganizavimo sąlygų vertinimo ataskaitai bendrovės valdybai ar vadovui pateikti.

Tačiau, ne visais atvejais reorganizavimo sąlygų vertinimas yra atliekamas. Toks vertinimas neatliekamas, jeigu visi kiekvienos reorganizuojamos ir reorganizavime dalyvaujančios bendrovės akcininkai, kuriems priklausančios akcijos suteikia balsavimo teisę, su tuo sutinka. Ši išlyga, buvo inicijuota 2007 m. kovo 6 d. Europos Komisijai pateikus pasiūlymą dėl administracinės naštos jungiant bei skaidant bendroves mažinimo, kuriame išdėstė savo nuomonę, kad imperatyviu reikalavimu atlikti jungimosi ar skaidymo sąlygų vertinimą bei parengti eksperto ataskaitą bendrovėms sukuriama bereikalinga administracinė našta⁵⁸. Įgyvendinant šį Komisijos pasiūlymą 2007 m. lapkričio 13 d. buvo priimta direktyva 2007/63/EB⁵⁹, kurios nuostatos Lietuvoje buvo įgyvendintos 2008 m. lapkričio 11 d. priimant Akcinių bendrovių įstatymo pakeitimo įstatymą⁶⁰ bei įstatymą dėl vienos valstybės ribas peržengiančio ribotos atsakomybės bendrovių jungimosi⁶¹.

Kartu su jungimosi sąlygomis turi būti parengti po jungimosi veikiančios bendrovės įstatai, kurie yra neatskiriama jungimosi sąlygų dalis. Jeigu po jungimosi veikiančiai bendrovei bus taikoma Lietuvos Respublikos teisė, jos įstatų turiniui taikomos Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymo normos. Ta pati sąlyga taikoma tiek vietiniams tiek ir tarptautiniams bendrovių jungimams.

2.2. Ataskaitos apie reorganizavimą rengimas

Be reorganizavimo sąlygų, kiekvieno reorganizavime dalyvaujančio juridinio asmens valdymo organai privalo parengti rašytines ataskaitas apie numatomą reorganizavimą. Rašytinės ataskaitos tikslas – suteikti išsamesnę informaciją apie reorganizavimą kreditoriams, juridinio asmens dalyviams ir kitiems suinteresuotiems asmenims⁶². Ataskaitoje turi būti nurodyti reorganizavimo tikslai, aptariamai galimi padariniai, plačiau paaiškinamos reorganizavimo sąlygos, nurodomi reorganizavimo terminai, teisiniai bei

---

⁵⁸ *Cit. op.* 26.

⁵⁹ Europos Parlamento ir Tarybos direktyva iš dalies keičianti Tarybos direktyvą 78/855/EEB dėl akcinių bendrovių jungimo ir Tarybos direktyvą 82/891/EEB dėl akcinių bendrovių skaidymo, dėl reikalavimo, kad jungiant ar skaidant bendroves, nepriklausomas ekspertas parengtų ataskaitą 2007/63/EB 2007 m. lapkričio 13 d. (Oficialusis leidinys L 300, 17/11/2007, p. 47-48).

⁶⁰ Akcinių bendrovių įstatymo 29, 34, 35, 37, 63, 64, 65, 70, 74, 75 straipsnių ir priedo pakeitimo ir papildymo įstatymas (Valstybės žinios, 2008, Nr. 135-5241).

⁶¹ *Cit. op.* 41.

⁶² *Cit. op.* 57, p. 215.

ekonominiai reorganizavimo sąlygų pagrindai, ypač nustatant akcijų keitimo santykį ir akcijų paskirstymo po reorganizavimo veiksiančių bendrovių akcininkams taisykles⁶³.

Taip pat, ataskaitoje turi būti pateikta informacija apie reorganizavimo sąlygų vertinimo ataskaitos parengimą ir duomenys apie juridinių asmenų registro tvarkytoją, kur saugomos reorganizuojamų ir reorganizavime dalyvaujančių akcinių bendrovių dokumentų bylos.

LR Civilinis kodeksas 2.99 str. 4 d. numato, kad ataskaitos yra rengiamos tik tais atvejais, jeigu reorganizuojant dalyvauja ir yra reorganizuojama akcinė bendrovė (AB) arba to reikalauja bet kurio kito (taip pat ir UAB) juridinio asmens dalyvis, turintis ne mažiau kaip 1/20 visų balsų dalyvių susirinkime. Tačiau, vadovaujantis CK 2.98 str. 9 d., kuri numato, kad atskirų juridinių asmenų reorganizavimo ypatumus gali nustatyti įstatymai, reglamentuojantys atskiras juridinių asmenų teises formas, Akcinių bendrovių įstatyme yra papildoma sąlyga, kad tais atvejais, kai reorganizuojant dalyvauja ir yra reorganizuojama uždara akcinė bendrovė, ataskaita sudaroma tik tuo atveju, jeigu to pareikalauja akcininkai, turintys ne mažiau kaip 1/10 visų balsų (ABĮ 64 str. 3 d.). Tokiu būdu, specialusis teisės norminis aktas padidina (nuo 5 iki 10 procentų) uždarytų akcinių bendrovių dalyvių balsų procentinę dalį, privalomą turėti norint pareikalauti valdymo organų parengti ataskaitą dėl reorganizavimo.

Tačiau, vadovaujantis Direktyva 2009/109/EB, kuria yra iš dalies pakeičiamos Trečiosios direktyvos nuostatos dėl ataskaitų ir dokumentų rengimo ir teikimo reikalavimų jungiant bendroves, valstybės narės iki 2011 m. birželio 30 d. turi parengti teisės aktų pakeitimus, iš kurių vienas yra numatyti galimybę nerengti bendrovės valdymo organams rašytinės ataskaitos apie numatomą reorganizavimą jungimo būdu, jeigu visi kiekvienos jungimosi būdu reorganizuojamos ar reorganizavime dalyvaujančios bendrovės akcininkai su tuo sutinka. Ši galimybė nerengti ataskaitos turėtų būti numatyta priimant Akcinių bendrovių įstatymo pataisas.

Vienos valstybės ribas peržengiančio ribotos atsakomybės bendrovių jungimosi atveju, kiekvienos besijungiančios bendrovės valdymo organai visais atvejais turi parengti ataskaita apie reorganizavimą ir sudaryti galimybę akcininkams, kreditoriams, darbuotojų atstovams ar patiems darbuotojams per ne mažiau kaip 40 dienų iki visuotinio akcininkų susirinkimo susipažinti su šiuo dokumentu. Nors Direktyvos 2005/56/EB 7 str. yra numatytas ne mažesnis nei vieno mėnesio terminas, nacionaliniame vienos valstybės ribas peržengiančio bendrovių jungimosi įstatyme įstatymų leidėjo yra įtvirtintas 40 dienų

---

⁶³ *Ibidem*, p. 215.

terminas. Taip pat reorganizavimo ataskaitoje, be jau minėtos informacijos rengiant ataskaitas dėl vietinio jungimosi, turi būti išaiškintas jungimosi poveikis bendrovių akcininkams, kreditoriams ir darbuotojams.

Be to, jungiantis kelių valstybių narių bendrovėms, darbuotojų atstovai gali pareikšti savo atskirąją nuomonę ne vėliau kaip likus 30 dienų iki visuotinio akcininkų susirinkimo, kuri turi būti pridedama prie jungimosi ataskaitos. Tokiu būdu, darbuotojų atstovams yra įstatymu garantuotas ne trumpesnis nei 10 dienų terminas nuomonei pareikšti.

Pagal šiuo metu galiojančius teisės norminius aktus, ataskaita dėl reorganizavimo turi būti pateikta juridinių asmenų registro tvarkytojui ne vėliau kaip likus 30 dienų, o vienos valstybės ribas peržengiančio jungimosi atveju 40 dienų, iki visuotinio akcininkų susirinkimo, kurio darbotvarkėje numatyta priimti sprendimą dėl bendrovės reorganizavimo. Tačiau, vadovaujantis jau minėta Direktyva 2009/109/EB dėl ataskaitų ir dokumentų rengimo ir teikimo reikalavimų jungiant vietoj reorganizavimo sąlygų pateikimo registruai bendrovės šiuos bei kitus su reorganizavimu susijusius dokumentus galės skelbti bendrovės interneto svetainėje arba, jeigu valstybė narė nustatys, kitame tinklalapyje ar centrinėje elektroninėje bazėje.

2.3. Viešas paskelbimas apie reorganizavimą bei dokumentų pateikimo juridinių asmenų registro tvarkytojui tvarka

Reorganizavimo sąlygos kartu su po reorganizavimo veiklą tęsiančios ar naujai įregistruotos bendrovės įstatais bei reorganizavimo sąlygų vertinimo ataskaita ir rašytine ataskaita apie numatomą reorganizavimą, išskyrus tuos atvejus kai šie dokumentai nėra rengiami, juridinių asmenų registro tvarkytojui turi būti pateikti ne vėliau kaip pirmą viešo paskelbimo apie reorganizavimo sąlygų sudarymą dieną. Civilinio kodekso 2.101 str. numato, kad viešai, apie parengtas reorganizavimo sąlygas turi būti paskelbta tris kartus ne mažesniais kaip trisdešimt dienų intervalais arba skelbta vieną kartą įstatuose numatyta diena, ir pranešta visiems kreditoriams raštu. Taigi dokumentų pateikimo juridinių asmenų registro tvarkytojui data sutampa su viešu paskelbimu apie parengtas reorganizavimo sąlygas. Ši taisyklė yra taikoma tiek vietiniams bendrovių jungimams, tiek ir vienos valstybės ribas peržengiantiems jungimams. Tačiau, vienos valstybės ribas

peržengiančių jungimų atveju, besijungianti bendrovė juridinių asmenų registro tvarkytojui pateikia⁶⁴:

- informaciją apie registrus, kuriuose kaupiami kiekvienos besijungiančios bendrovės duomenys bei šių bendrovių registravimo numerius tuose registruose;
- po jungimosi veikiančios bendrovės steigimo dokumentus;
- valstybinės priežiūros institucijos leidimą, jeigu tokio leidimo išdavimas numatytas įstatymuose;
- priemones, kurių besijungiančios bendrovės ėmėsi siekdamos įvykdyti ar papildomai užtikrinti prievolos kreditoriams, užtikrinti tokių bendrovių dalyvių mažumos teisių įgyvendinimą taip pat kur ir kada galima neatlygintinai gauti visą su minėtomis priemonėmis susijusią informaciją.

Esant esminiams pasikeitimams, įvykusiems laikotarpiu nuo reorganizavimo sąlygų sudarymo (viešo paskelbimo apie sudarymą) iki sprendimo dėl reorganizavimo priėmimo, juridinių asmenų dalyviai privalo juridinių asmenų registro tvarkytoją informuoti raštišku pranešimu.

Skelbime apie parengtas reorganizavimo sąlygas kiekviena reorganizuojama ir reorganizavime dalyvaujanti bendrovė turi papildomai nurodyti:

- kiekvienos reorganizuojamos ir reorganizavime dalyvaujančios bendrovės bei kiekvienos po reorganizavimo sukuriamos naujos bendrovės pavadinimą, teisinę formą, buveinę, juridinio asmens kodą, registrą, kuriame kaupiami ir saugomi duomenys apie bendrovę;
- reorganizavimo būdą (prijungimas ar sujungimas);
- po reorganizavimo pasibaigiančias bendroves ir po reorganizavimo veikiančias bendroves;
- momentą, nuo kurio po reorganizavimo pasibaigiančios bendrovės teisės ir pareigos, bei teisės ir pareigos pagal sandorius, pereina po reorganizavimo veikiančiai bendrovei bei momentą kada sandoriai įtraukiami į šios bendrovės buhalterinę apskaitą;
- kur ir kada galima susipažinti su visais su reorganizavimu susijusiais dokumentais: reorganizavimo sąlygomis, sąlygų vertinimo ataskaitomis bei parengtomis

---

⁶⁴ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. lapkričio 12 d. nutarimas Nr. 1407 „Dėl juridinių asmenų registro įsteigimo ir juridinių asmenų registro nuostatų patvirtinimo (su pakeitimais ir papildymais) (Valstybės žinios, 2003, Nr. 107-4810).

ataskaitomis apie reorganizavimą, jeigu šie dokumentai buvo rengiami, tęsiančių veiklą ar po reorganizavimo sukuriamų naujų bendrovių pakeistais ar naujais įstatais, kiekvienos reorganizavime dalyvaujančios bendrovės 3 pastarųjų metų metinių finansinių ataskaitų rinkiniais (jeigu reorganizavimo sąlygos buvo sudarytos praėjus 6 mėnesiams po kurios nors bendrovės finansinių metų pabaigos, turi būti sudaroma ir akcininkams pateikiama tarpinė finansinė atskaitomybė, kuri neturi būti sudaryta anksčiau nei likus 3 mėnesiams iki reorganizavimo sąlygų sudarymo).

Kaip jau minėta, 2009 metų rugsėjo mėnesį buvo priimta direktyva 2009/109/EB siekiant sustiprinti ES bendrovių konkurencingumą mažinant bendrovių patiriamą administracinę naštą, atsiradusią dėl ES bendrovių teisės direktyvose nustatytų reikalavimų ataskaitų bei dokumentų teikimui. Direktyvoje numatyta supaprastinti dokumentų ir informacijos paskelbimą - įtvirtinama galimybė visus su reorganizavimu susijusius dokumentus skelbti bendrovės interneto svetainėje arba, jeigu valstybė narė nustatys, kitame tinklalapyje ar centrinėje elektroninėje bazėje, taip atleidžiant nuo dokumentų teikimo juridinių asmenų registro tvarkytojui. Direktyva 2009/109/EB numato, kad nebūtina laikytis reikalavimų dėl finansinės atskaitomybės išsamaus parengimo ir pateikimo, jeigu visi kiekvienos iš besijungiančių bendrovių akcininkai ir kitų vertybinių popierių, suteikiančių balsavimo teisę, turėtojai su tuo sutinka arba bendrovė, kurios vertybiniais popieriais leista prekiauti reguliuojamoje rinkoje, skelbia pusmečio finansines ataskaitas ir taip suteikia akcininkams galimybę su ja susipažinti.

Taigi daugelis šiame skyriuje aprašytų reikalavimų dėl reorganizavimo dokumentų rengimo, skelbimo ir teikimo netolimoje ateityje bus supaprastinta tiesiogiai priimant teisės norminių aktų pakeitimus arba teisės aktuose numatant galimybę tokias apsunkinančias reorganizavimo procesą administracines procedūras pašalinti akcininkų sprendimu.

Pažymėtina, kad praktikoje, galimybė atsisakyti reorganizavimo administracinių procedūrų akcininkų sutikimu daugeliu atveju gali būti įgyvendinta tik uždaroje akcinėse bendrovėse. Kaip taisyklė, akcinių bendrovių dalyviai, o ypač smulkieji akcininkai būna ypatingai suinteresuoti reorganizavimo sąlygų vertinimu, valdymo organų parengta ataskaita bei bendrovių finansinių ataskaitų rinkiniuose atskleista informacija, todėl mažai tikėtina, kad sutiktų balsuoti dėl šių dokumentų rengimo ir pateikimo susipažinti atsisakymo.

3. Suinteresuotų asmenų teisių apsauga

3.1. Akcininkų teisių apsauga

Šiuo metu galiojantis Akcinių bendrovių įstatymas numato specialų mažumos akcijų savininkų apsaugos mechanizmą, kuris taikomas tik bendrovių skaidymo (ABĮ 67 str. 3 d.) ir prijungimo prie bendrovės, kuriai nuosavybės teise priklauso ne mažiau kaip 90 procentų prijungiamos bendrovės akcijų (ABĮ 70 str. 2 d. nukreipia į ABĮ 67 str. 3 d.), atvejais.

Akcinių bendrovių įstatymo 67 str. 3 d. numato, kad reorganizuojant bendrovę, kai po reorganizavimo veiksiančių bendrovių akcijos skirstomos neproporcingai mažumą sudarantys akcininkai, kurių akcijų nominali vertė mažesnė kaip 1/10 reorganizuojamos bendrovės įstatinio kapitalo, ne vėliau kaip per 45 dienas nuo visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimo reorganizuoti bendrovę priėmimo turi teisę reikalauti, kad jų akcijas iki reorganizavimo pabaigos išpirktų reorganizuojama bendrovė. Išperkamų akcijų apmokėjimo kaina nustatoma atsižvelgiant į vidutinę šių akcijų rinkos kainą per paskutinius 6 mėnesius iki visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimo reorganizuoti bendrovę priėmimo. Jei reikalaujamų išpirkti akcijų nominali vertė viršija 1/10 reorganizuojamos bendrovės įstatinio kapitalo, toliau pagal patvirtintas reorganizavimo sąlygas bendrovė negali būti reorganizuojama.

Taigi tokiu atveju vienas ar keli mažumos akcininkai, turintys mažiau kaip 10 procentų bendrovės akcijų, turi galimybę užkirsti kelią reorganizavimui dukterinę bendrovę prijungiant prie patronuojančios. Tačiau tokios galimybės nebūtų, jei akcijos būtų skirstomos proporcingai įstatinio kapitalo dalims⁶⁵.

Dešimtosios Tarybos direktyvos, reglamentuojančios ribotos atsakomybės bendrovių jungimąsi, peržengiančių vienos valstybės ribas, 4 str. 2 dalyje numatyta, kad valstybė narė, bendrovių veikiančių pagal jos teisę atžvilgiu gali priimti nuostatas, užtikrinančias tinkamą vienos valstybės ribas peržengiančiam jungimuisi prieštaraujančių narių mažumos, apsaugą.

Kadangi LR įstatymas dėl vienos valstybės ribas peržengiančio ribotos atsakomybės bendrovių jungimosi tiesiogiai nereglamentuoja mažumos akcininkų teisių, todėl vadovaujantis šio įstatymo 1 str. 2 d. akcininkų teisių apsaugai yra taikomos LR akcinių bendrovių įstatymo nuostatos. Tokiu būdu, taip pat kaip ir vietiniams bendrovių

---

⁶⁵ Konsultacijos vadovui. Verslo žinios, UAB. 2006, 12.2, p. 18.

jungimams, bendrovių, kurios po vienos valstybės ribas peržengiančio jungimosi pasibaigia arba tęsia veiklą, akcininkų teisių apsaugai bus taikomos Lietuvos Respublikos teisės aktuose numatytos nuostatos. Galima teigti, kad Lietuvos nacionaliniai teisės aktai bendrovių jungimusi atveju nenumato privalomo akcijų supirkimo, siekiant apsaugoti smulkiųjų akcininkų teises.

Pažymėtina, kad prievolė teikti oficialų pasiūlymą dėl akcijų supirkimo yra numatyta steigiant Europos Bendrovę sujungimo būdu. Šis reikalavimas yra įtvirtintas Europos bendrovių įstatymo 3 str. 2 d., kurioje numatyta, kad priėmus sprendimą dėl jungimo sąlygų projekto patvirtinimo, jeigu jungimo sąlygų projekte nurodyta siūloma Europos bendrovės buveinė yra ne Lietuvos Respublikoje, iki kompetentinga institucija išduoda pažymėjimą, patvirtinantį, kad veiksmai ir formalumai, kuriuos būtina atlikti prieš susijungimą, yra baigti, be kita ko, turi būti pateiktas ir įgyvendintas oficialus pasiūlymas supirkti Europos bendrovės akcijas. Oficialiam pasiūlymui pateikti ir įgyvendinti taikomos privalomos oficialius pasiūlymus reglamentuojančios teisės aktų nuostatos. Oficialų pasiūlymą teikia akcininkai, kurie balsavo už sprendimą dėl jungimo sąlygų projekto patvirtinimo. Šią prievolę už kitus akcininkus turi teisę įvykdyti vienas ar keletas akcininkų. Oficialaus pasiūlymo metu parduoti akcijas turi teisę akcininkai, sprendimo steigti Europos bendrovę sujungimo būdu priėmimo metu balsavę prieš ar nebalsavę⁶⁶.

Visais kitais atvejais mažumos akcininkai savo interesus gali ginti tik remdamiesi bendromis įstatymų normomis, pavyzdžiui, ginčydami visuotinio akcininkų susirinkimo nutarimus ar valdymo organų sprendimus dėl reorganizavimo.

Reorganizuojant bendroves, visais atvejais iškyla akcijų keitimo klausimas: po reorganizavimo veiklą baigiančių bendrovių akcijos turi būti keičiamos į veiklą tęsiančių ar įsteigtų naujų bendrovių akcijas. Po reorganizavimo pasibaigiančios bendrovės įgytos savos akcijos ar šios bendrovės akcijos, kurias yra įsigijusi po reorganizavimo veiklą tęsianti bendrovė į pastarosios akcijas nekeičiamos (pavyzdžiui, jeigu reorganizuojama bendrovė turi supirkusi iki 10 proc. savų akcijų ir yra prijungiama prie kitos bendrovės arba bendrovė, prie kurios prijungiama po reorganizavimo veiklą baigianti bendrovė, yra įsigijusi veiklą baigiančios bendrovės akcijų, tai tokios akcijos nebus keičiamos į veiklą tęsiančios bendrovės akcijas).

---

⁶⁶ *Cit. op.* 51, 2 str. 6 d.

Taip pat nekeičiamos pasibaigiančios bendrovės tos akcijos kurios įsigytos kito asmens, bet bendrovės po reorganizavimo pabaigiančios veiklą ar bendrovės po reorganizavimo tęsiančios veiklą interesais ir lėšomis.

Reorganizuojam bendrovių akcijų keitimas paprastai yra susijęs su naujų akcijų emisija. Pavyzdžiui, sujungus dvi bendroves, įsteigta nauja bendrovė išleidžia akcijas, kurios tam tikromis proporcijomis padalijamos sujungtų bendrovių akcininkams. Prijungiant vieną bendrovę prie kitos, pastaroji taip pat išleidžia akcijas pirmosios akcininkams. Šiuo atveju bendrovė gali perduoti ir turimas savo akcijas. Kaip minėta reorganizuojamų bendrovių akcijų keitimo santykis, jo pagrindimas ir akcijų paskirstymo taisyklės turėtų būti detaliam aptariamoms reorganizavimo sąlygose, pagrįstos ataskaitoje apie numatomą reorganizavimą ir įvertintos audito įmonės parengtoje reorganizavimo sąlygų vertinimo ataskaitoje.

Akcijų keitimas faktiškai yra vienas iš aktualiausių klausimų, dėl kurio tarp reorganizuojamų bendrovių akcininkų gali kilti ginčai. Pavyzdžiui, jeigu vienos iš sujungiamų bendrovių akcininkų turimos akcijos bus keičiamos į steigiamos naujos bendrovės akcijas, kurių reali bendra vertė yra mažesnė, tai anų akcininkų interesai nukentės. Lyginant reorganizuojamų bendrovių keičiamų akcijų tikrąją vertę, gali būti svarbi ne tik tas akcijas atitinkanti bendrovės nuosavo kapitalo dalis, bet ir akcijų dalis įstatiniame kapitale. Pavyzdžiui, vietoj 11 procentų visų reorganizuojamos bendrovės akcijų gavęs 5 procentus naujos bendrovės akcijų, mažumos akcininkas prarastų svarbią teisę inicijuoti visuotinį akcininkų susirinkimą.

Akcinių bendrovių įstatyme yra galiojanti bendra nuostata, kad po reorganizavimo savo veiklą baigiančių bendrovių akcijos į veiklą tęsiančių bendrovių akcijas gali būti keičiamos proporcingai arba neproporcingai reorganizuojamų bendrovių įstatiniam kapitalui. Pavyzdžiui, išdalijant bendrovę jos akcininkams, akcijos įsteigtose naujose bendrovėse paprastai išduodamos proporcijomis atitinkančiomis pradinėje bendrovėje turėtus akcijų procentus. Tačiau, dažniausiai, reorganizuojamų bendrovių akcijos yra keičiamos į po reorganizavimo veiksiančių bendrovių akcijas nustatant akcijų keitimo santykį pagal akcijų rinkos vertę; taikant lyginamuosius rodiklius (akcijos kainos ir grynojo pelno santykio, įmonės akcijos vertės ir balansinės akcijos vertės santykio, įmonės vertės ir EBITDA santykio rodiklius) vertinamą įmonę lyginant su analogiškėmis įmonėmis, kurių akcijos

viešai parduodamos vertybinių popierių biržose ar kurių vertė žinoma iš įmonės įsigijimų ar susiliejamų sandorių ir kt.⁶⁷

Pažymėtina, kad reorganizuojant akcines bendroves, akcinės bendrovės po reorganizavimo baigiančios savo veiklą bendroji vertybinių popierių emisijos sąskaita AB „Lietuvos centrinis vertybinių popierių depozitoriumas“ turi būti uždaryta. Tuo tarpu, naujai įsteigta akcinė bendrovė turi pateikti teisės aktų nustatytus dokumentus AB „Lietuvos centrinis vertybinių popierių depozitoriumas“ atidaryti bendrąją vertybinių popierių sąskaitą bei suteikti ISIN kodą leidžiamai vertybinių popierių emisijai.

Keičiant akcijas į naujas po reorganizavimo veiksiančių bendrovių akcijas, veiklą nutraukiančių bendrovių akcininkams akcijų kainos skirtumas gali būti išmokamas pinigais. Tačiau išmokos pinigais negali būti didesnės kaip 10 procentų akcininkų gaunamų po reorganizavimo veiksiančių bendrovių naujų akcijų nominalios vertės. Išmokų pinigais galimybė numatyta siekiant palengvinti keičiamų akcijų skaičiaus apskaičiavimą – akcijų trupmenos pakeičiamos pinigais (šios nuostatos perkeltos iš Trečiosios Tarybos direktyvos ir įtvirtintos ABĮ 67 str. 5 d.).

Tuo atveju, kai reorganizuojamos listinguojamos (įtrauktos į reguliuojamos rinkos sąrašus) akcinės bendrovės, reorganizuojama akcinė bendrovė turi kreiptis į AB „NASDAQ OMX Vilnius“ dėl prekybos jos akcijomis sustabdymo. Tai būtina todėl, kad nesustabdžius prekybos reorganizuojamos bendrovės akcijomis, dėl bendrovės akcininkų skaičiaus kitimo, bei akcijų pasiskirstymo tarp akcininkų, neįmanoma užtikrinti, kad pagal reorganizavimo sąlygose nurodytą reorganizuojamų bendrovių akcijų keitimo santykį pakeitus reorganizuojamos bendrovės akcijas į reorganizavime dalyvaujančios bendrovės akcijas, bus gautas reorganizavimo sąlygose nurodytas po reorganizavimo veiksiančios bendrovės akcijų skaičius⁶⁸.

Bendrovių akcininkams, turi būti užtikrinta galimybė susipažinti su bendrovių reorganizavimu susijusiais dokumentais. Ši reorganizuojamų ir reorganizavime dalyvaujančių bendrovių akcininkų teisė turi būti įgyvendinta ne vėliau kaip likus 30 dienų iki visuotinio akcininkų susirinkimo dėl reorganizavimo. Taigi, bendrovių dalyviai turi teisę susipažinti bei nemokamai gauti žemiau išvardintų dokumentų kopijas (CK 2.96 str. 4 d. ir ABĮ 65 str.):

---

⁶⁷ MARKAUSKAS, L. Bendrovių reorganizavimas: teisiniai aspektai. Seminaro dalomoji medžiaga. Mokesčių srautas, UAB. 2009. p. 18.

⁶⁸ *Cit. op.* 65, 18

1. reorganizavimo sąlygomis;
2. tęsiančių veiklą bendrovių pakeistais ar po reorganizavimo sukurtų naujų bendrovių naujais steigimo dokumentais (įstatais);
3. reorganizuojamų ir reorganizavime dalyvaujančių bendrovių valdybų (jeigu valdyba nesudaroma – bendrovės vadovo) parengtomis reorganizavimo ataskaitomis (jeigu buvo rengiamos);
4. audito bendrovės nepriklausomu reorganizavimo sąlygų vertinimais (jeigu buvo rengiami);
5. reorganizuojamų ir reorganizavime dalyvaujančių bendrovių 3 paskutinių metų metinių finansinių ataskaitų rinkiniais ir metiniais pranešimais.

Taip pat, esant esminiams turto, teisių ir prievolių pasikeitimams, įvykusiems po reorganizavimo sąlygų sudarymo iki sprendimo dėl reorganizavimo priėmimo, reorganizuojamos ir dalyvaujančios reorganizavime bendrovės vadovas turi informuoti kitų dalyvaujančių reorganizavime bendrovių vadovus, kad šie apie tai galėtų pranešti tų bendrovių akcininkams visuotiniame akcininkų susirinkime.

3.2. Kreditorių teisių apsauga

Kreditorių teisių apsaugai tiek nacionalinio jungimosi tiek ir vienos valstybės ribas peržengiančio jungimosi atvejais (Direktyvos 2005/56/EB 4 str. 2 d. numato, kad „kreditorių, obligacijų turėtojų ir vertybinių popierių ir dalių turėtojų“ teisių apsaugai taikomos nacionalinės teisės nuostatos), kuriuose dalyvauja Lietuvoje registruotos po reorganizavimo veiklą tęsiančios ar pasibaigiančios bendrovės, taikoma Lietuvos Respublikos teisė. Reorganizuojamų bendrovių kreditorių teises reglamentuoja Civilinio kodekso 2.101 straipsnio bei Akcinių bendrovių įstatymo 66 straipsnio nuostatos.

Vadovaujantis minėtais straipsniais kiekvienos reorganizuojamos (po reorganizavimo pasibaigiančios) ir reorganizavime dalyvaujančios (po reorganizavimo tęsiančios savo veiklą) bendrovės kreditoriai turi teisę (ABĮ 66 str.):

- reikalauti papildomai užtikrinti prievolių įvykdymą, jeigu yra pagrindas manyti, kad dėl reorganizavimo, atsižvelgiant į reorganizuojamos ar reorganizavime dalyvaujančios bendrovės bei po reorganizavimo veikiančios bendrovės, kuriai pagal jungimosi sąlygas pereina išipareigojimai, finansinę būklę, prievolės įvykdytas pasunkės,

ir kiekvienos reorganizuojamos bendrovės kreditoriai (CK 2.101 2 d.) turi teisę:

- reikalauti nutraukti ar įvykdyti prieš terminą prievolę, taip pat atlyginti nuostolius, jei tai numatyta sandoryje ar yra pagrindas manyti, kad prievolės įvykdymas dėl reorganizavimo pasunkės, ir kreditoriui pareikalavus juridinis asmuo nesuteikė papildomo prievolių įvykdymo užtikrinimo.

Taigi Lietuvoje reorganizuojamų bendrovių, kurios po reorganizavimo pasibaigia, ir dalyvaujančių reorganizavime, kurios po reorganizavimo tęsia savo veiklą, kreditorių teisių apsauga yra skirtinga – reorganizavime dalyvaujančių bendrovių kreditoriai negali reikalauti nutraukti arba įvykdyti prieš terminą prievolę ir atlyginti nuostolius, o tik reikalauti tinkamai užtikrinti prievolių įvykdymą įkeitimu, hipoteka, laidavimu ar garantija. Tai, kad reorganizuojamos ir reorganizavime dalyvaujančios bendrovės kreditorių teisių apsauga gali būti skirtinga numato ir Trečiosios direktyvos 13 str. 3 dalis.

Kreditoriai pateikti reikalavimą papildomai užtikrinti prievolių įvykdymą gali jeigu:

- kreditorių teisės atsirado ir nepasibaigė iki viešo paskelbimo apie parengtas reorganizavimo sąlygas (ABĮ 66 str. 1 d.);
- kreditoriai reikalavimus pateikė nuo reorganizavimo sąlygų paskelbimo pirmos dienos iki visuotinio akcininkų susirinkimo, kurio darbotvarkėje numatyta priimti sprendimą dėl bendrovės reorganizavimo jungimo būdu (ABĮ 66 str. 2 d.).

Kreditoriams nesuteikta teisė reikalauti sustabdyti reorganizavimą. Tačiau jeigu kreditorių teisės numatytos CK 2.101 str. buvo pažeistos, teismas gali numatyti, kad už prievolės kreditoriui įvykdymą solidariai atsakingi visi reorganizuojant dalyvavę juridiniai asmenys⁶⁹.

Pažymėtina, tais atvejais, kai nėra papildomai užtikrintas prievolių įvykdymas to reikalaujančiam kreditoriui, taip pat iki teismo sprendimo įsiteisėjimo, jeigu teisme nagrinėjamas ginčas dėl prievolių įvykdymo papildomo užtikrinimo, juridinių asmenų registro tvarkytojui negali būti teikiami dokumentai dėl bendrovių, kurios veiks po reorganizavimo, ar jų įstatų įregistravimo bei dokumentai dėl bendrovių, kurios po reorganizavimo pasibaigs, išregistravimo⁷⁰. Vadinasi, bendrovių reorganizavimas gali būti

---

⁶⁹ *Cit. op.* 57, p.217

⁷⁰ *Cit. op.* 10, 66 str. 4 d.

sustabdytas kreditoriaus iniciatyva iki kol bus išspręstas ginčas dėl prievolių įvykdymo užtikrinimo teisme.

Taip pat, kiekvienam bendrovės kreditoriui, ta pačia tvarka kaip ir bendrovių dalyviams, turi būti sudaryta galimybė kiekvienos reorganizuojamos ir reorganizavime dalyvaujančios bendrovės buveinėje susipažinti su visais reorganizavimo dokumentais bei gauti jų kopijas. Ši kreditoriaus teisė turi būti įgyvendinta ne vėliau kaip likus 30 dienų nacionaliniuose bendrovių jungimuose ir ne vėliau kaip likus 40 dienų vienos valstybės ribas peržengiančiuose bendrovių jungimuose iki visuotinio akcininkų susirinkimo, kurio darbotvarkėje numatyta priimti sprendimą dėl bendrovės reorganizavimo.

3.3. Darbuotojų teisių apsauga

Lietuvai, kaip ir kitoms naujosioms ES valstybėms narėms, reikia ne tik suderinti darbo teisės sistemą su EB teise, bet ir užtikrinti tokias bendras socialines vertybes kaip darbuotojų teisių apsaugą. Europos Bendrija kaskart atsižvelgdama į pasikeitusią teisinę socialinę ekonominę aplinką tobulina teisinį reglamentavimą ir siekia, kad darbuotojų teisės būtų apsaugotos bendrijos teisės normas perkeliant į valstybių narių nacionalinę teisę.

3.3.1. Darbuotojų teisių apsauga nacionaliniuose bendrovių jungimuose

Lietuvoje darbuotojų teisės ir pareigos reorganizuojant bendroves yra apibrėžtos Lietuvos Respublikos darbo kodekse⁷¹ (toliau – Darbo kodeksas arba DK), kurio 22 str. 1 d. 6 p. pasakyta, kad darbuotojų atstovai (profesinės sąjungos arba darbo taryba) turi teisę saugoti darbuotojų teises ir interesus darbdaviui priimant sprendimus dėl reorganizavimo, galinčius turėti esminės įtakos darbuotojų teisei padėčiai. Darbuotojų atstovų teisė saugoti darbuotojų teises ir interesus darbdaviui priimant sprendimus dėl bendrovės reorganizavimo, turinčio esminės įtakos darbo organizavimui įmonėje ir darbuotojų teisei padėčiai, išreiškiama darbuotojų informavimu⁷² bei darbuotojų interesų atstovavimu konsultuojantis su darbdaviu⁷³ dėl tokio sprendimo priežasčių bei teisinių, ekonominių ir

---

⁷¹ Lietuvos Respublikos darbo kodeksas (su papildymais ir pakeitimais) (Valstybės žinios, 2002, Nr. 64-2569).

⁷² DK apibrėžiama kaip informacijos (duomenų) perdavimas darbuotojų atstovams, siekiant supažindinti su reikalo esme

⁷³ DK apibrėžiama kaip pasikeitimas nuomonėmis ir dialogo tarp darbuotojų atstovų ir darbdavio užmezgimas bei plėtojimas, įgyvendinant socialinės partnerystės principus

socialinių padarinių darbuotojams ir dėl numatytų priemonių galimiems padariniams išvengti arba jiems sušvelninti. Prievolė informuoti dėl bendrovės reorganizavimo bei konsultuotis su darbuotojų atstovais arba pačiais darbuotojais⁷⁴, numatyta darbdaviui⁷⁵ (DK 47 str. 4 dalis).

Darbuotojų dalyvavimas valdant bendrovę įgyvendinamas trimis etapais: informavimu, konsultavimu ir dalyvavimu priimant sprendimus. Dalyvavimas valdant bendrovę negali būti įgyvendintas be informavimo, nes būtent informacijos pateikimas yra dalyvavimo plačiąja prasme pradžia. Tik pateikus informaciją gali vykti konsultacijos arba dalyvavimas priimant sprendimus. Pažymėtina, kad dalyvavimas valdant bendrovę gali apsiriboti tik informavimu ir konsultavimu arba vien tik informavimu apie priimtus sprendimus, o darbuotojai arba jų atstovai trečiame etape nedalyvauja.

Lietuvoje, darbuotojų dalyvavimo teisė priimant sprendimus, kuri įgyvendinama dalyvaujant darbuotojų atstovams įmonės organų veikloje, nėra įgyvendinta nei darbo kodekse nei Akcinių bendrovių įstatyme. Vienintele išimtimi, kai darbuotojas dalyvauja įmonės valdyme priimdamas sprendimus, galėtų būti laikomas atvejis, kai darbuotojas yra įgijęs bendrovės akcijų remiantis Akcinių bendrovių įstatymo 43 str. ir dalyvauja akcininkų susirinkime. Tačiau tokiu atveju darbuotojas įgyvendina ne darbuotojų teises, o akcininkų, kurių pagrindinis tikslas yra ne atstovauti darbuotojams, o gauti pelną (dividendus)⁷⁶.

Lietuvoje yra vienintelis teisės aktas⁷⁷, kuriame yra numatyta darbuotojų dalyvavimo priimant sprendimus teisė, kai jungiasi ribotos atsakomybės bendrovės peržengiant vienos valstybės ribas. Taigi reorganizuojant bendroves jungimo būdu, kai jungime dalyvaujančios bendrovės yra Lietuvoje registruoti juridiniai asmenys, darbuotojų dalyvavimo teisė priimant sprendimus nėra reglamentuota.

Darbo kodeksas taip pat numato ir kitus darbuotojų teisių apsaugai taikomus reikalavimus bendrovių reorganizavimo atveju, t.y. reglamentuoja žalos atlyginimo darbuotojams tvarką (DK 251 str.) bei apribojimus nutraukti darbo sutartį reorganizuojant bendrovę (DK 138 str.).

---

⁷⁴ Kai įmonėje nėra darbuotojų atstovų, dėl reorganizavimo priimamų sprendimų darbdavys privalo darbuotojus informuoti iš anksto tiesiogiai arba visuotiniame darbuotojų susirinkime.

⁷⁵ Direktyva 2001/23/EB pareigą informuoti apie įmonės arba jos dalies perdavimo priežastis, juridinę, ekonominę ir socialinę perdavimo reikšmę darbuotojams numato teisių ir prievolių perdavėjui ir perėmėjui, o konsultuotis dėl priemonių numatymo savo dirbančiųjų atžvilgiu, norint pasiekti susitarimo, – teisių ir prievolių perėmėjui.

⁷⁶ VĖGĖLĖ, I. Darbuotojų dalyvavimas įmonės valdyme Europos Sąjungos teisėje. Jurisprudencija, 2004, t. 58(50), p. 115.

⁷⁷ Lietuvos Respublikos įstatymas dėl darbuotojų dalyvavimo bendrovėje po vienos valstybės ribas peržengiančio ribotos atsakomybės bendrovių jungimosi.

Tais atvejais, kai bendrovė (darbdavys), įpareigota atlyginti nukentėjusiajam darbuotojui žalą, yra reorganizuojama, reikalavimai atlyginti žalą pereina tos bendrovės teisių perėmėjui, t.y. reorganizavimo jungimo būdu atveju – veiklą tęsiančiai arba naujai įsteigta bendrovei.

Taip pat, reorganizuojamos bendrovės sujungimas ar prijungimas prie kitos bendrovės negali būti teisėta priežastis nutraukti darbo santykius su reorganizuojamos bendrovės darbuotojais. Tačiau, nemažiau svarbu darbuotojams žinoti kaip teisiškai jie bus perkelti į kitą darbovietę ir ar reorganizavimo atveju tęsiant darbo santykius darbuotojams bus garantuojamos jų teisės ir pareigos, numatytos jų darbo sutartyse su reorganizuojama (pasibaigiančia) bendrove.

Pažymėtina, kad Trečiojoje Tarybos direktyvoje (78/855/EEB) jokių taisyklių dėl jungiamų bendrovių darbuotojų teisių apsaugos nėra nustatyta. Šie klausimai buvo reglamentuoti Direktyvoje 77/187/EEB⁷⁸, į kurią tiesiogiai ir nukreipia Direktyvos 78/855/EEB 12 straipsnis “kiekvienos jungiamų bendrovių darbuotojų teisių apsauga reglamentuojama pagal Direktyvą 77/187/EEB”. Pirminės Direktyvos 77/187/EEB tikslas buvo apsaugoti darbuotojų teises tais atvejais, kai jų darbdaviai keičia savo teisinę formą, t.y. nuostatos apėmė tik perleidimo atvejus teisiniu pagrindu padalijus ar sujungus įmones. Tai sukėlė darbdavių nepasitenkinimą, nes tuo buvo varžoma jų laisvė persikirstyti darbo jėgą pagal jų poreikius arba ieškoti naujų įmonės valdymo formų. Todėl, atsiradus naujoms įmonių reorganizavimo formoms buvo priimta nauja Direktyva 2001/23/EB⁷⁹, kuri taikoma teisinio perdavimo arba susijungimo atveju perduodant įmonę, verslą arba įmonės ar verslo dalį kitam darbdaviui, t.y. Direktyvos 2001/23/EB nuostatų taikymas orientuotas į dvi verslo perdavimo formas - teisinį perdavimą ir susijungimą⁸⁰.

Pažymėtina, kad Direktyva 2001/23/EB buvo siekiama labiau sumažinti darbuotojų apsaugos lygio skirtumus skirtingose valstybėse narėse. Valstybės narės turi plačias ribas perimti Direktyvos nuostatas, tačiau ne visos svarbios Direktyvos nuostatos buvo perkeltos į Lietuvos nacionalinę teisę. Pavyzdžiui, Direktyvos 4 str. 4 (b) dalis nustato, jog valstybės narės „patvirtina priemones, būtinas, kad būtų ginami darbuotojų ir perdavėjo įmonėje

---

⁷⁸ Tarybos direktyva dėl valstybių narių įstatymų, skirtų darbuotojų teisių apsaugai įmonių, verslo arba įmonių ar verslo dalių perdavimo atveju, suderinimo 77/187/EEB 1977 m. vasario 14 d. (Oficialusis leidinys L 61 05/03/1977, p. 26).

⁷⁹ Tarybos direktyva dėl valstybių narių įstatymų, skirtų darbuotojų teisių apsaugai įmonių, verslo arba įmonių ar verslo dalių perdavimo atveju, suderinimo 2001/23/EB 2001 m. kovo 12 d. (Oficialusis leidinys L 082, 22/03/2001, p. 16-20).

⁸⁰ MAČERNYTĖ - PANOMORIOVIENĖ, I. Darbuotojų teisių apsauga perduodant įmonę, verslą arba jų dalis. Jurisprudencija, mokslo darbai, 2006, Nr. 4(82), p. 54–60.

perdavimo dieną jau nebedirbančių asmenų interesai, susiję su neatidėliotinomis arba būsimomis jų teisėmis į senatvės išmokas, įskaitant išmokas, mokamas netekus maitintojo“⁸¹.

Kaip jau minėta, Lietuvos Respublikos Darbo kodekso 138 str. įtvirtina tik bendro pobūdžio nuostatą, jog bedrovės reorganizavimas jungimo būdu nėra pagrindas nutraukti darbo sutartis su reorganizuojamos bendrovės darbuotojais. Kadangi bendrovės reorganizuojant jungimo ir prijungimo būdu pasikeičia darbdavys, t.y. darbo sutarties šalis, todėl būtina įforminti darbo sutarties pakeitimą ir naujam darbdaviui darbo sutartis su darbuotojais perdavimo metu galios tik tuo atveju, jeigu sutartyse bus pakeista būtinoji sutarties sąlyga „darbovietė“. Toks sutarties pakeitimas galimas tik esant išskirtiniam darbuotojo sutikimui (DK 120 str. 2 d.). Darbo kodeksas numato galimybę įvykus įmonių reorganizacijai skaidymo arba jungimo būdu darbuotojus perkelti darbdavių susitarimu (atskiro reglamentavimo nėra, todėl vadovaujamosi bendra darbuotojų atleidimo iš darbo šalių susitarimu nuostata, įtvirtinta DK 125 str.), kuris garantuoja tik išbandymo termino netaikymą (DK 105 str. 2 d. 3 p.) ir nenutraukia darbo stažo (DK 30 str. 1 d. 4 p.). Dėl kitų darbo sutarties sąlygų darbuotojai turi teisę derėtis, nes darbo sutartis faktiškai turės būti nutraukta perdavėjo įmonėje ir sudaryta nauja perėmėjo įmonėje. Atitinkamai galima konstatuoti, kad darbo santykių tęstinumas išlaikomas, tačiau darbuotojų teisės ir pareigos, numatytos darbo sutartyje su darbdaviu perdavėju, neišlieka įmonės jungimo arba skaidymo atvejais⁸². Kita vertus, direktyva Nr. 2001/23/EB numato, kad „jeigu darbo sutartis arba darbo santykiai nutraukiami dėl to, kad perdavimas yra susijęs su esminiu darbo sąlygų pasikeitimu, nepalankiu darbuotojui, darbdavys yra atsakingas už darbo sutarties arba darbo santykių nutraukimą“ (direktyvos Nr. 2001/23/EB 4 str. 2 d.). Kaip jau minėta, bendrovių reorganizavimas jungimo būdu yra susijęs su darbdavio pasikeitimu, todėl keičiasi būtinoji sąlyga – darbovietė. Todėl, darbdavys yra įpareigotas klausti darbuotojų nuomonės, ir kai pastariesiems sąlygos nepriimtinos, darbdavys turėtų atleisti juos iš darbo užtikrindamas visas su šiuo atleidimu numatytas garantijas, taikomas atleidimo atvejais, kai nėra darbuotojo kaltės. Tuo atveju, kai keičiasi ir kitos darbo sutarties sąlygos ir jos yra

---

⁸¹ Europos Sąjungos teisės perkėlimo į Lietuvos nacionalinę teisę stebėjimo rezultatų apibendrinimas ir pasiūlymai [interaktyvus]. [Peržiūrėta 2009 m. lapkričio 10 d.]. Prieiga per internetą: <www.lrinka.lt/uploads/files/dir17/15_0.php>.

⁸² *Cit. op.* 80, p. 56.

nepalankios darbuotojui, darbuotojo atleidimas taip pat turi būti vertinamas darbdavio iniciatyva ir darbuotojui turi būti taikomos visos numatytos garantijos⁸³.

Sprendžiant klausimą, ar kolektyvinės sutartys turi galioti perduodant įmonės teises ir pareigas, reikia vadovautis Direktyvos 2001/23/EB 3 str. 3 d., kurią įgyvendina LR Darbo kodekso 63 str. ir kurioje numatyta, kad perdavus įmonės teises teisių perėmėjas toliau turi laikytis bet kurios kolektyvinės sutarties reikalavimų ir nuostatų tokiomis pačiomis sąlygomis, kurios buvo privalomos perdavėjui, iki tos kolektyvinės sutarties pabaigos arba nutraukimo dienos, kol įsigalios arba bus taikoma kita kolektyvinė sutartis.

3.3.2. Darbuotojų teisių apsauga bendrovių jungimuose peržengiančiuose vienos valstybės ribas

Bendrovių jungimuose peržengiant vienos valstybės ribas atveju, darbuotojų teisės ir pareigos yra reglamentuojamos besijungiančių bendrovių nacionaliniuose teisės aktuose bei po jungimo veikiančios bendrovės valstybės narės, kurioje bus registruota buveinė, teisės aktuose.

Tačiau, kuriant bendrąją rinką, vis dažniau bendrovėms veikiant keliose valstybėse narėse, skirtingai reglamentuojančiose darbuotojų atstovavimą bendrovėse, atsirado poreikis derinti darbuotojų dalyvavimo valdant bendrovę klausimą. Ypač aktyviai buvo diskutuojamas darbuotojų dalyvavimo priimant sprendimus bendrovėje klausimas. Tai bene buvo pagrindinė priežastis, dėl kurios taip ilgai nesusitarė ES valstybės narės, užkirsdamos kelią priimti direktyvą 2005/56/EB dėl ribotos atsakomybės bendrovių jungimusi, peržengiančių vienos valstybės ribas (toliau – direktyva) ir taip įgyvendinti Romos sutartyje įtvirtintą įsisteigimo laisvės principą. Ir tik 2001 metais priėmus Reglamentą 2157/2001 dėl Europos bendrovės (SE) statuto ir kartu su šiuo reglamentu įsigaliojus Direktyvai 2001/86/EB papildančiai Europos bendrovės įstatus dėl darbuotojų dalyvavimo priimant sprendimus⁸⁴, 2003 metais buvo grįžta prie Dešimtosios direktyvos projekto svarstymo, kuri Europos Tarybos ir parlamento buvo priimta 2005 m. spalio 26 dieną (Direktyva 2005/56/EB).

Direktyvoje 2005/56/EB dėl vienos valstybės ribas peržengiančio bendrovių jungimosi yra reglamentuojamos darbuotojų dalyvavimo bendrovės valdyje teisės tiek kiek tai susiję

---

⁸³ *Ibidem*, p. 57.

⁸⁴ Tarybos direktyva papildanti Europos bendrovės įstatus dėl darbuotojų dalyvavimo priimant sprendimus 2001/86/EB 2001 m. spalio 8 d. (Oficialusis leidinys, L 294, 10/11/2001, p. 22-32).

su darbuotojų dalyvavimu priimat sprendimus, kuris Direktyvoje 2001/86/EB apibrėžiamas kaip darbuotojams atstovaujančio organo dalyvavimas bendrovės reikalų sprendime, suteikiant jiems teisę rinkti ar skirti kai kuriuos bendrovės priežiūros ar administracinio organo narius arba rekomenduoti ir (arba) nepritarti kai kurių arba visų bendrovės priežiūros ar administracinio organo narių paskyrimui.

Dešimtosios direktyvos preambulėje yra nustatyta, kad jei besijungiančios bendrovės darbuotojai pagal šią direktyvą turi dalyvavimo priimant sprendimus teisę ir jei valstybės narės, kurioje po vienos valstybės ribas peržengiančio jungimosi veiksianti bendrovė turės registruotą buveinę, vidaus teisė nenumato tokios pačios dalyvavimo priimant sprendimus apimties kaip atitinkamose besijungiančiose bendrovėse, tokios pačios teisės turi būti suteiktos ir po tokio jungimosi veiksiančios bendrovės darbuotojams. Taigi jeigu bent vienos iš besijungiančių bendrovių darbuotojai turi dalyvavimo priimant sprendimus teises, tai tokios teisės turi būti suteiktos ir po jungimosi veiklą tęsiančios ar naujai įsteigtos bendrovės darbuotojams. Šios teisės įgyvendinamos vadovaujantis darbuotojų dalyvavimo priimant sprendimus taisyklėmis, kurias reglamentuoja tos valstybės narės, kurioje yra registruojama po jungimo veiksiančios bendrovės buveinė, nacionaliniai teisės norminiai aktai.

Tačiau, Direktyvos 2005/56/EB 16 str. 2 d. numatytos prielaidas, kurioms esant po jungimo veiksiančios bendrovės darbuotojams dalyvavimo priimant sprendimus taisyklės numatytos valstybių narių nacionaliniuose teisės aktuose nebus taikomos ir kad tokiais atvejais valstybės narės šias darbuotojų teises *mutatis mutandis* reglamentuoja atsižvelgdamos į Direktyvos 2005/56/EB 16 str. 4–7 dalis ir vadovaudamosi Tarybos reglamento 2157/2001 12 straipsnio 2, 3 ir 4 dalyse nustatytais principais ir tvarka bei Direktyvos 2001/86/EB nuostatomis⁸⁵. Direktyvos 2005/56/EB 16 str. 2 d. numatyta, kad valstybių narių nacionaliniuose teisės aktuose numatytos darbuotojų dalyvavimo priimant sprendimus taisyklės, nėra taikomos, kai:

- bent vienos iš besijungiančių bendrovių 6 mėnesius iki jungimosi sąlygų paskelbimo vidutinis darbuotojų skaičius yra daugiau nei 500 ir toje bendrovėje taikoma darbuotojų dalyvavimo priimant sprendimus sistema, apibrėžta Direktyvos 2001/86/EB 2 straipsnio k punkte⁸⁶ arba

---

⁸⁵ Apibrėžtomis Direktyvos 2005/56/EB 16 str. 3 dalyje.

⁸⁶ Direktyvos 2001/86/EB 2 straipsnio k p.: „dalyvavimas“ – tai darbuotojams ir (arba) darbuotojų atstovams atstovaujančio organo dalyvavimas bendrovės reikalų sprendime, suteikiant jiems teisę: 1. rinkti ar skirti kai

- po jungimosi veiksiančiai bendrovei taikoma nacionalinė teisė nenustato bent jau tokio pat darbuotojų dalyvavimo priimant sprendimus lygio, koks buvo atitinkamose besijungiančiose bendrovėse:
  - po jungimosi veiksiančiai bendrovei taikoma nacionalinė teisė nesuteikia šios bendrovės padalinių, esančių kitose valstybėse narėse, darbuotojams tokių pačių teisių, kokias turi bendrovės registruotos buveinės valstybėje dirbantys darbuotojai arba
  - nenustato bent jau tokio pat darbuotojų dalyvavimo priimant sprendimus lygio, koks buvo atitinkamose besijungiančiose bendrovėse, kuris nustatomas pagal darbuotojų atstovų procentinę dalį administravimo ar priežiūros organe arba jų komitetuose, arba valdymo grupėje, kuri atsakinga už bendrovės pelno vienetų, atsižvelgiant į darbuotojų dalyvavimą.

Taigi Direktyvoje 2005/56/EB yra įtvirtintos nuostatos garantuojančios besijungiančių bendrovių darbuotojams bent jau tokio pat lygio dalyvavimo priimant sprendimus teises, kokias jiems suteikė valstybės narės, kurioje iki reorganizavimo buvo įsteigtos besijungiančios bendrovės, nacionalinė teisė. Šios nuostatos sukurtos taip, kad nebūtų sudarytos sąlygos išvengti darbuotojų dalyvavimo priimant sprendimus teisės įgyvendinimo pasinaudojant bendrovių reorganizavimu jungimo būdu⁸⁷.

Šios ir kitos Direktyvoje 2005/56/EB numatytos darbuotojų dalyvavimo nuostatas Lietuvoje įgyvendintos priimant LR įstatymą dėl darbuotojų dalyvavimo bendrovėje po vienos valstybės ribas peržengiančio ribotos atsakomybės bendrovių jungimosi (toliau – Įstatymas), kuris įsigaliojo 2008 m. liepos 5 d.⁸⁸ Šis įstatymas numato darbuotojų dalyvavimo bendrovėje po jungimosi prielaidas, informavimo ir bendradarbiavimo tvarką, darbuotojų atstovų teisių apsaugą ir garantijas, specialiojo derybų komiteto sudarymo tvarką, jo sudėtį, kompetenciją, derybų dėl darbuotojų dalyvavimo po jungimo veiksiančioje bendrovėje procesą bei darbuotojų dalyvavimą pagal standartines taisykles.

---

kuriuos bendrovės priežiūros ar administracinio organo narius arba 2. rekomenduoti ir (arba) nepritarti kai kurių arba visų bendrovės priežiūros ar administracinio organo narių paskyrimui.

⁸⁷ *Cit. op.* 9, p. 134

⁸⁸ Lietuvos Respublikos įstatymas dėl darbuotojų dalyvavimo priimant sprendimus Europos bendrovėse (Valstybės žinios, 2005, Nr. 67-2407).

Pažymėtina, kad po jungimosi veikiančioje bendrovėje įgyvendintos darbuotojų dalyvavimo teisės negali būti sumažintos šiai bendrovei jungiantis su Lietuvoje buveinę turinčiomis bendrovėmis trejus metus nuo jungimosi užbaigimo.

4. Sprendimo dėl reorganizavimo priėmimas

Sprendimo priėmimo dėl bendrovės reorganizavimo jungimo būdu pagrindinės nuostatos įtvirtintos Civilinio kodekso 2.96 str. bei Akcinių bendrovių įstatymo 28 ir 62 str. yra perkeltos iš ES Tarybos Trečiosios direktyvos ir atitinka šios direktyvos 7 ir 8 straipsniuose numatytus reikalavimus. Tuo tarpu Dešimtosios direktyvos 9 str. ir ją įgyvendinantis įstatymo dėl vienos valstybės ribas peržengiančio ribotos atsakomybės bendrovių jungimosi 7 str. šios procedūros detalai neregamentuoja, o įtvirtina tik pagrindines Trečiosios direktyvos nuostatas bei papildomai numato papildomas normas tarptautiniams bendrovių jungimams aktualiu aspektu dėl darbuotojų dalyvavimo priimant sprendimus. Dešimtosios direktyvos preambulėje yra nustatyta, kad kiekvienai besijungiančiai bendrovei ir toliau galiotų nacionalinės teisės nuostatos ir formalumai, kurie taikomi valstybės viduje vykstančiam jungimuisi, jei šioje direktyvoje nenustatoma kitaip. Todėl, jei vienos valstybės ribas peržengiančiame jungimesi dalyvauja bendrovės, kurioms taikytina Lietuvos Respublikos teisė, tuomet tų bendrovių sprendimo dėl reorganizavimo priėmimas turės būti įgyvendinamas pagal nacionalinės teisės aktuose numatytus reikalavimus.

Taigi toliau pateikiama sprendimo dėl reorganizavimo priėmimo tvarka yra taikoma tiek nacionaliniams tiek ir tarptautiniams bendrovių jungimams.

Sprendimą dėl reorganizavimo jungimo (prijungimo ir sujungimo) būdu priima kiekvienos reorganizuojamos ir reorganizavime dalyvaujančios bendrovės dalyviai visuotiniame akcininkų susirinkime 2/3 visų susirinkime dalyvaujančių dalyvių balsų (t.y. nebalsavusieji ir susilaikiusieji balsuojant yra laikomi balsuojančiais prieš). Kvalifikuota balsų dauguma turi būti nustatyta steigimo dokumentuose ir negali būti mažesnė nei CK ir ABĮ nustatyta dviejų trečiųjų visų dalyvaujančių dalyvių balsų.

Dviejų trečiųjų kvalifikuota balsų dauguma priimant sprendimą dėl reorganizavimo yra numatyta Trečiojoje direktyvoje, tačiau taip pat yra pasakyta, kad valstybių narių teisės aktuose gali būti numatyta, kad sprendimui priimti užtektų ir paprastosios balsų daugumos. Taigi nacionalinėje teisėje sprendimo dėl bendrovės reorganizavimo priėmimui yra įtvirtinta griežtesnė dviejų trečiųjų balsų dauguma.

Pažymėtina, kad bendrovėje esant skirtingų klasių akcijų, sprendimas priimamas, jei jam balsuodami atskirai pritaria kiekvienos klasės akcijų savininkai įskaitant ir akcijų, nesuteikiančių balsavimo teisės, savininkus (ABĮ 62 str. 1 d.).

Sprendimas dėl juridinio asmens reorganizavimo gali būti priimtas tik praėjus trisdešimčiai dienų nuo viešo paskelbimo apie reorganizavimo sąlygų sudarymą (ABĮ 62 str. 1 d.).

Visuotinis akcininkų susirinkimas kartu su reorganizavimo sąlygomis turi patvirtinti ir pakeistus veiklą tęsiančios bendrovės įstatus arba po reorganizavimo sukuriamos naujos bendrovės įstatus. Įstatų pakeitimui taip pat reikalinga ne mažesnė kaip 2/3 balsų dauguma.

Sprendimą dėl reorganizavimo prijungimo būdu gali priimti ir bendrovės prie kurios prijungiamos kitos bendrovės valdymo organai, jeigu reorganizavimo sąlygos buvo apskelbtos teisės norminių aktų nustatyta tvarka; bet kuriam bendrovės dalyviui yra sudarytos sąlygos susipažinti su reorganizavimo dokumentais; jeigu bendrovės įstatai ar kiti dokumentai numatyto galimybę bendrovės dalyviams, turintiems ne mažiau kaip 1/20 balsų, reikalauti sušaukti visuotinį akcininkų susirinkimą dėl sprendimo reorganizuoti priėmimo. Esant visoms šioms trimis aplinkybėms, bendrovės, prie kurios prijungiama kita, valdymo organas gali priimti sprendimą dėl reorganizavimo prijungimo būdu. Ši nuostata įtvirtinta CK 2.96 str. 2 d. ir atitinka Trečiosios direktyvos 8 str.⁸⁹, kuriame nustatyta, kad dalyvių balsų, suteikiančių teisę sušaukti visuotinį akcininkų susirinkimą, procentinė dalis negali būti didesnė nei 5 procentų (1/20) dydžio. Vadinasi nacionalinė teisė nustato didžiausią direktyvos leidžiamą turimų akcijų procentinę dalį, jos turėtojams suteikiančią teisę reikalauti, kad būtų šaukiamas visuotinis akcininkų susirinkimas nuspręsti ar patvirtinti bendrovių jungimą.

Dokumentas, patvirtinantis visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimą reorganizuoti bendrovę, ne vėliau kaip per 5 dienas turi būti pateiktas juridinių asmenų registro tvarkytojui (ABĮ 61 str. 4 d.).

5. Bendrovių jungimosi teisėtumo patikrinimas

Analizuojant bendrovių jungimosi teisėtumo patikrinimo procedūrą arba bendrovių jungimosi teisėtumo kontrolės klausimą pastebėta, kad šis reorganizavimo etapas

---

⁸⁹ Dešimtosios direktyvos 9 str. 3 d. yra įtvirtintos nukreipiančios teisės normos į Trečiosios direktyvos 8 str. reglamentuojantį nuostatas dėl valdymo organų teisės priimti sprendimą dėl bendrovės reorganizavimo.

nacionaliniuose bendrovių jungimuose lyginant su tarptautiniais nėra aiškiai reglamentuotas nacionalinės teisės aktuose. Apie bendrovės reorganizavimo teisėtumo patikrinimą nėra užsimenama nei Civiliniame kodekse nei Akcinių bendrovių įstatyme, nors ši procedūra yra reglamentuota atskirame Trečiosios direktyvos 16 straipsnyje: notaras arba institucija, kompetentinga parengti dokumentą ir jį tinkamai teisiškai patvirtinti, privalo patikrinti ir patvirtinti bendrovės teisinių dokumentų ir formalumų, bei bendrovių jungimo sąlygų projekto buvimą ir galiojimą.

Apie tai, kad visuotiniame akcininkų susirinkime patvirtintos jungimosi sąlygos ir priimti steigimo dokumentai ar jų pakeitimai kartu su kitais reorganizavimo dokumentais teikiami notarui galime sužinoti tik nuodugniai išstudijavę LR Vyriausybės nutarimą dėl juridinių asmenų registro įsteigimo ir juridinių asmenų registro nuostatų patvirtinimo⁹⁰, kurio 35 str. nurodyta, kad notaras tikrina registro tvarkytojui teikiamų duomenų tikrumą, steigimo dokumentų atitiktį įstatymų reikalavimams ir faktą, kad juridinį asmenį, pakeistus duomenis ir steigimo dokumentus registruoti galima, nes įstatymuose ar steigimo sandoryje nustatytos prievolės įvykdytos ir atsirado įstatymuose ar steigimo dokumentuose numatytos aplinkybės⁹¹. Taip pat, kad dokumentai registro tvarkytojui pateikiami tik notarui atlikus atitinkamus veiksmus⁹². Savo ruoštu, registro tvarkytojas, jam pateiktų duomenų tikrumo ir dokumentų turinio, kurie nustatyta tvarka patvirtinti notaro, atitikties įstatymų reikalavimams netikrina.

Vienos valstybės ribas peržengiančio jungimosi teisėtumo patikrinimo procedūra gana detalai reglamentuota Dešimtosios direktyvos 10 ir 11 straipsniuose. Šiuose straipsniuose numatytas dviejų skirtingų atvejų teisėtumo patikrinimo procedūra.

Pirmas atvejis, kai tiriamas vienos valstybės ribas peržengiančio jungimosi teisėtumas dėl tos procedūros dalies, kuri yra susijusi su kiekviena besijungiančia bendrove, kuriai taikoma tos valstybės narės nacionalinė teisė. Tai jungimasis, kai po jungimosi veiksiančiai bendrovei bus taikoma kitos valstybės narės teisė. Tokiu atveju, teisėtumą tirianti kompetentinga institucija (Lietuvoje – Juridinių asmenų registras) besijungiančioms

---

⁹⁰ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. lapkričio 12 d. nutarimas Nr. 1407 „Dėl juridinių asmenų registro įsteigimo ir juridinių asmenų registro nuostatų patvirtinimo (su pakeitimais ir papildymais) (Valstybės žinios, 2003, Nr. 107-4810).

⁹¹ Analogiška nuostata įtvirtinta Lietuvos Respublikos notariato įstatyme (su pakeitimais ir papildymais) (Valstybės žinios, 1992, Nr. 28-810).

⁹² *Cit. op.* 90, 42 str.

bendrovėms, kurioms taikoma tos valstybės teisė, išduoda pažymėjimą, aiškiai patvirtinantį, kad buvo tinkamai atlikti visi prieš jungimąsi būtini atlikti veiksmai ir formalumai⁹³.

Kiekviena besijungianti bendrovė gavusi minėtą pažymėjimą jį turi pateikti kitų valstybių narių teisės aktuose nurodytai institucijai per 6 mėnesius nuo pažymėjimo išdavimo dienos. Kartu su juridinių asmenų registro išduota pažyma atitinkamai valstybės narės institucijai turi būti pateiktos ir visuotinio akcininkų susirinkimo patvirtintos jungimosi sąlygos. Šios direktyvos nuostatos yra įgyvendintos Vienos valstybės ribas peržengiančio ribotos atsakomybės bendrovių jungimosi įstatymo 8 str. 3 ir 4 dalyse.

Nutarime dėl Juridinių asmenų registro įsteigimo ir Juridinių asmenų registro nuostatų patvirtinimo 120³ str. nustatyta, kad po jungimosi pasibaigianti bendrovė pateikia prašymą įregistruoti pakeitimus juridinių asmenų registro tvarkytojui, kuris įregistruoja informaciją apie valstybės narės, kurioje po jungimosi ketinama steigti naują bendrovę ar tęsti veiklą, pavadinimas, registro duomenys ir taikytina teisė ir ne vėliau kaip per tris dienas bet ne anksčiau kaip praėjus 10 dienų nuo jungimosi teisėtumo patikrinimo pabaigos išduoda pažymėjimą.

Antras atvejis, kai teisėtumas tikrinamas tiek kiek tai susiję su vienos valstybės ribas peržengiančio jungimosi įvykdymo ir, atitinkamai, naujos bendrovės, veikiančios po minėto vienos valstybės ribas peržengiančio jungimosi, kūrimo procedūros dalimi⁹⁴. Tai toks bendrovių jungimasis, kai po jungimosi veiksiančiai bendrovei bus taikoma Lietuvos Respublikos teisė ir šias Dešimtosios direktyvos nuostatas įgyvendina Vienos valstybės ribas peržengiančio ribotos atsakomybės bendrovių jungimosi įstatymo 8 str. 1 ir 2 dalys. Tokio jungimosi procedūrų teisėtumas tikrinamas, kai yra pateikta:

1) bendrovių reorganizavimo jungimo būdu teisėtumo patikrinimo procedūroms atlikti reikalingi dokumentai⁹⁵;

---

⁹³ Dešimtos direktyvos 10 str.

⁹⁴ Dešimtos direktyvos 11 str.

⁹⁵ LRV nutarimo Dėl juridinių asmenų registro įsteigimo ir juridinių asmenų registro nuostatų patvirtinimo 122¹ str. numato, kad jungimosi atveju jungiamos bendrovės ar po jungimosi tęsiančios bendrovės, kai įvykdytos jungimosi sąlygos per įstatymuose ir jungimosi sąlygose nustatytą terminą, Registro tvarkytojui pateikia šiuos dokumentus: 1. prašymą įregistruoti naują juridinį asmenį ar prašymą įregistruoti pakeistus Registro duomenis; 2. naujo juridinio asmens steigimo dokumentus ar steigimo dokumento pakeitimus ir visą pakeistą steigimo dokumento tekstą; 3. patvirtintas jungimosi sąlygas; 4. turto vertinimo ataskaitą, jeigu turta įvertinti būtina pagal įstatymus; 5. licenciją, jeigu pagal įstatymus licencija turi būti išduota; 6. pažymėjimus, išduotus ne anksčiau kaip prieš 6 mėnesius Europos Sąjungos valstybių narių ar kitų Europos ekonominės erdvės valstybių kompetentingų institucijų, kad visi prieš jungimąsi būtini veiksmai ir formalumai atlikti; 7. dokumentą, patvirtinantį, kad sumokėtas atlyginimas už registravimą.

2) kiekvienai besijungiančiai bendrovei, įsteigta pagal kitos valstybės narės teisę, kitų valstybių institucijų ne anksčiau kaip prieš 6 mėnesius išduoti pažymėjimai, patvirtinantys, kad atlikti visi prieš jungimąsi būtini atlikti veiksmai ir formalumai;

3) kiekvienos besijungiančios bendrovės, įsteigtos pagal kitos valstybės narės teisę, visuotinio dalyvių susirinkimo patvirtintos jungimosi sąlygos.

Be kita ko, turi būti įsitikinta, kad besijungiančios bendrovės vienodomis sąlygomis patvirtino jungimosi sąlygas ir atitinkamais atvejais buvo susitarta dėl darbuotojų dalyvavimo priimant sprendimus.

Juridinių asmenų registro nuostatų 37¹ punkte nustatyta, kad notarui pateikiami besijungiančių juridinių asmenų dokumentai, kai po jungimosi veiksiančiam juridiniam asmeniui bus taikoma Europos Sąjungos valstybės narės ar kitos Europos ekonominės erdvės valstybės teisė, taip pat dokumentai, kai po jungimosi veiksiančiam juridiniam asmeniui bus taikoma Lietuvos Respublikos teisė. Taigi, tiek pirmu tiek ir antru vienos valstybės ribas peržengiančio bendrovių jungimosi atveju dokumentai juridinių asmenų registro tvarkytojui pateikiami tik notarui atlikus atitinkamus veiksmus.

6. Reorganizavimo pabaiga

Trečioji direktyva reglamentuojanti nacionalinius bendrovių jungimus 17 straipsnyje nustato, kad valstybių narių teisės aktai apibrėžia datą, kada bendrovių jungimas laikomas baigtu. Tokia pati nuostata yra įtvirtinta ir Dešimtojoje direktyvoje dėl ribotos atsakomybės bendrovių jungimosi, peržengiančių vienos valstybės ribas.

Nacionalinių bendrovių jungimosi pabaiga yra nustatyta Akcinių bendrovių įstatymo 69 str. 1 d., kurioje reorganizavimas laikomas baigtu, kai juridinių asmenų registre įregistruojamos visos po reorganizavimo sukurtos naujos bendrovės ar įregistruojami visų tęsiančių veiklą bendrovių pakeisti įstatai.

Taip pat, jeigu reorganizavimo sąlygose numatyta, iki bendrovės, kuri po reorganizavimo tęs veiklą, dokumentų pateikimo juridinių asmenų registro tvarkytojui sušaukiamas šios bendrovės visuotinis akcininkų susirinkimas. Šiame susirinkime turi teisę dalyvauti ir balsuoti tiek po reorganizavimo tęsiančios veiklą bendrovės akcininkai, tiek po reorganizavimo pasibaigiančių bendrovių akcininkai, spręsti visus jų kompetencijai priskirtus klausimus (ABĮ 69 str. 2 d.).

Tais atvejais, kai po reorganizavimo sukuriama nauja bendrovė, ji įregistruojama po to, kai šios bendrovės visuotinis akcininkų susirinkimas išrenka bendrovės organus (valdybą,

jeigu sudaroma, ir vadovą) ir juridinių asmenų registro tvarkytojui pateikia atitinkamus dokumentus. Vadinasi, tais atvejais kai steigiama nauja bendrovė, prieš teikiant dokumentus juridinių asmenų registro tvarkytojui, visuotinis akcininkų susirinkimas turi būti šaukiamas nepriklausomai nuo to ar tai numatyta bendrovės reorganizavimo sąlygose.

Vadovaujantis Vienos valstybės ribas peržengiančio ribotos atsakomybės bendrovių jungimosi įstatymo 9 str. 1 d., jeigu po jungimosi veiksiančiai bendrovei bus taikoma Lietuvos Respublikos teisė, jungimasis laikomas baigtu nuo po jungimosi sukurtos naujos ar po jungimosi tęsiančios veiklą bendrovės naujų ar pakeistų įstatų įregistravimo juridinių asmenų registre, kurie registruojami ne anksčiau kaip praėjus 10 dienų nuo jungimosi teisėtumo patikrinimo pabaigos.

Tais atvejais, kai po jungimosi veiksiančiai bendrovei bus taikoma kitos valstybės narės teisė, juridinių asmenų registro tvarkytojas, iš atitinkamo valstybės narės registro gavęs informaciją apie jungimosi užbaigimą, išregistruoja pasibaigusias bendroves (9 str. 6 d.).

Įstatymas reglamentuojantis vienos valstybės ribas peržengiančius bendrovių jungimus nenumato reikalavimo dėl visuotinio akcininkų susirinkimo sušaukimo, kaip tai nustatyta Akcinių bendrovių įstatyme, tačiau, autorės nuomone, šie reikalavimai taip pat turėtų būti taikomi ir tarptautinių bendrovių jungimosi atveju, kai po jungimo naujai sukuriama ar veiklą tęsiančiai bendrovei taikoma Lietuvos Respublikos teisė. Tiesa, praktikoje tai nebūtų lengva įgyvendinti tarptautiniuose jungimuose, ypač jeigu bendrovėse didelis dalyvių skaičius. Autorės nuomone, tais atvejais, kai steigiama nauja bendrovė, šios bendrovės valdymo organai galėtų būti iš anksto numatyti reorganizavimo sąlygose, kurias ir tvirtintų besijungiančių bendrovių visuotinis akcininkų susirinkimas.

Pasibaigus reorganizavimui reikalinga pasirūpinti reorganizuotos bendrovės registruoto turto perregistravimu veiklą tęsiančios ar naujai sukurtos bendrovės vardu. Tai nekilnojamojo turto, automobilių, prekių ženklų ir kito registruotino turto. Taip pat reikalinga pasirūpinti reorganizuotos bendrovės turėtų licencijų gavimu naujos bendrovės vardu.

7. Supaprastintas bendrovių jungimosi procesas

Supaprastintas bendrovių reorganizavimas yra reglamentuojamas Trečios direktyvos IV skyriuje „prijungimas prie bendrovės, kuri turi ne mažiau kaip 90 % prijungiamos bendrovės akcijų“. Iš pavadinimo galima numatyti, kad supaprastinta jungimosi procedūra

taikoma dviem atvejais, kai bendrovės jungiamos vykdant reorganizavimą prijungimo būdu, prijungiant:

1. dukterinę bendrovę prie patronuojančios⁹⁶, kuri valdo visas dukterinės bendrovės akcijas bei kitokius vertybinius popierius, suteikiančius teisę balsuoti visuotiniame akcininkų susirinkime;
2. dukterinę bendrovę prie patronuojančios, kuri valdo ne mažiau kaip 90 procentų dukterinės bendrovės akcijų ar kitokių vertybinius popierius, kurie nesuteikia visų balsavimo visuotiniame akcininkų susirinkime teisių.

Igyvendinant Trečios direktyvos nuostatas nacionalinėje teisėje, supaprastintą bendrovių prijungimo tvarką nustato Civilinio kodekso 2.103 straipsnis ir Akcinių bendrovių įstatymo 70 straipsnis, kuris išplečia supaprastinto juridinių asmenų reorganizavimo tvarkos taikymą akcinėms bendrovėms.

Pirmuoju atveju, rengiamos supaprastintos reorganizavimo sąlygos (sąlygose nereikia nurodyti akcijų keitimo, išdavimo tvarkos, momento, nuo kada pereina teisė į pilną ir su tuo susijusių sąlygų). Taip pat nereikia auditoriaus reorganizavimo sąlygų įvertinimo ataskaitos bei valdybos (jeigu nesudaroma – vadovo) ataskaitos apie reorganizavimą.

Antruoju atveju, skirtingai nei pirmu, reorganizavimo sąlygos yra rengiamos pagal visus ABĮ 63 str. 1 dalyje nurodytus reikalavimus, tačiau taip pat nereikalaujama pateikti auditoriaus ataskaitos dėl sąlygų įvertinimo ir valdybos (vadovo) ataskaitos dėl reorganizavimo. Pažymėtina, kad jeigu likę dukterinės bendrovės mažumą sudarantys akcininkai pareikalauja, ši bendrovė iki reorganizavimo pabaigos privalo jų akcijas išpirkti pagal 67 str. 3 d. nustatytą tvarką⁹⁷.

Supaprastintą vienos valstybės ribas peržengiantį bendrovių jungimąsi reglamentuoja Dešimtosios direktyvos 15 str., kuri nacionalinėje teisėje įgyvendina Vienos valstybės ribas peržengiančio ribotos atsakomybės bendrovių jungimosi įstatymo 11 str. ir praktiškai

---

⁹⁶ Laikoma, kad bendrovė yra patronuojanti, jei ji kitoje bendrovėje, kuri yra jos dukterinė bendrovė, tiesiogiai ir (ar) netiesiogiai turi balsų daugumą arba tiesiogiai ar netiesiogiai gali daryti lemiamą įtaką kitai bendrovei (Akcinių bendrovių įstatymo 5 str. 1 d.)

⁹⁷ Kai po reorganizavimo veiksiančių bendrovių akcijos skirstomos neproporcingai mažumą sudarantys akcininkai, kurių akcijų nominali vertė mažesnė kaip 1/10 reorganizuojamos bendrovės įstatinio kapitalo, ne vėliau kaip per 45 dienas nuo visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimo reorganizuoti bendrovę priėmimo turi teisę reikalauti, kad jų akcijas iki reorganizavimo pabaigos išpirktų reorganizuojama bendrovė. Išperkamų akcijų apmokėjimo kaina nustatoma atsižvelgiant į vidutinę šių akcijų rinkos kainą per paskutinius 6 mėnesius iki visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimo reorganizuoti bendrovę priėmimo. Jei reikalaujamų išpirkti akcijų nominali vertė viršija 1/10 reorganizuojamos bendrovės įstatinio kapitalo, toliau pagal patvirtintas reorganizavimo sąlygas bendrovė negali būti reorganizuojama.

dauguma nuostatų atitinka Trečiosios direktyvos teisės normas įgyvendintas Civiliniame Kodekse bei Akcinių bendrovių įstatyme.

Todėl, vienos valstybės ribas peržengiančių bendrovių supaprastintam jungimuisi taikoma tvarka praktiškai nesiskiria, nuo taikomos vietiniams jungimams, išskyrus tai, kad:

- pirmuoju atveju, įsigyjamai (prijungiamai) dukterinei bendrovei netaikomas sprendimo dėl reorganizavimo priėmimo visuotiniame akcininkų susirinkime reikalavimas. Tai būtų visiškai logiška, nes įsigyjama bendrovė priklauso vienam akcininkui – patronuojančiai bendrovei, kurios sprendimo dėl reorganizavimo visiškai pakanka reorganizavimui vykdyti;
- antruoju atveju, jungimosi sąlygų vertinimo ataskaita taip pat nereikalaujama, jei pagal nors vienai iš besijungiančių bendrovių valstybės narės taikytiną teisę nenustatyta kitaip;
- tiek pirmuoju tiek antruoju atveju, skirtingai nuo reikalavimų taikomų nacionaliniams suprastintiems bendrovių jungimams, turi būti parengtos bendrovių valdybų arba vadovų ataskaitos apie reorganizavimą.

Taigi, galima teigti, kad vienos valstybės ribas peržengiančių bendrovių supaprastintų jungimųsi reikalavimai yra griežtesni nei taikomi nacionaliniams bendrovių jungimams ir tai pagrįstai pateisina tarptautinis tokių jungimųsi pobūdis.

8. Bendrovių jungimosi pasekmės

Bendrovių reorganizavimo pasekmės jas jungiant įvirtintos Trečioje ir Dešimtoje direktyvose yra analogiškos, tik Dešimtoji direktyva, bendrovių prijungimo ir sujungimo pasekmes reglamentuoja atskiruose pastraipose, nors, autorės nuomone, savo esme šios pasekmės yra vienodos ir jas galima būtų apibendrintai įvardinti taip:

1. visas įsigyjamų / besijungiančių bendrovių turtas ir įsipareigojimai pereina veiklą tęsiančiai/naujai sukurtai bendrovei;
2. įsigyjamų / besijungiančių bendrovių nariai tampa veiklą tęsiančios/naujai sukurtos bendrovės nariais;
3. įsigyjamos / besijungiančios bendrovės pasibaigia.

Reorganizuotų (įsigyjamų arba besijungiančių) bendrovių visas turtas, teisės ir pareigos pereina po reorganizavimo veiksiančioms (veiklą tęsiančioms arba naujai įsteigtoms)

bendrovėms nuo pastarųjų įstatų, pakeistų ar naujai priimtų, įregistravimo juridinių asmenų registre, jeigu reorganizavimo sąlygose nėra numatyta kitaip (ABĮ 68 str.). Reorganizavimo sąlygos gali numatyti ir ankstesnį turto, teisių ir pareigų perėjimo momentą⁹⁸. Pavyzdžiui, gali būti reorganizavimo sąlygose numatyta, kad teisės ir pareigos po reorganizavimo veiklą tęsiančiai bendrovei pereina nuo perdavimo – priėmimo akto pasirašymo. Tačiau toks būdas netinkamas, kai bendrovės reorganizuojamos sujungimo būdu, nes šiuo atveju sukuriamą naują bendrovę, kurios sukūrimo momentas sutampa su reorganizuotų bendrovių pasibaigimo momentu. Tokiu atveju turtas, teisės ir pareigos negali būti perduotos, kai nėra vienos iš šio perdavimo – priėmimo akto šalių⁹⁹.

---

⁹⁸ *Cit. op.* 67, p. 35.

⁹⁹ *Ibidem*, p.15.

IŠVADOS

1. Atlikus verslo jungimo būdų analizę galima pateikti išvadą, kad akcijų įsigijimas, lyginant su įmonės įsigijimu ir reorganizavimu jungiant, yra paprastesnis, reikalaujantis mažiau laiko ir ekonominių sąnaudų, verslo jungimo būdas, tačiau neužtikrinantis įmonės kreditorių ir akcijų pirkėjo teisių. Teisinio saugumo prasme pirkėjui ir parduodamos įmonės kreditoriams yra palankesnis įmonės (ne akcijų) įsigijimo sandoris, tačiau šio sandorio reglamentavime esantys apsaugos instrumentai nesukuria verslo jungimui palankios aplinkos ir tokie sandoriai retai sudaromi, pagrinde perleidžiant stambų ir vidutinį verslą.
2. Reorganizavimas jungimo būdu kaip verslo jungimo būdas yra patrauklus tuo, kad skirtingai nei akcijų ar įmonės įsigijimas nereikalauja papildomų finansinių investicijų. Taip pat reorganizavimo atveju teisės aktų numatytas paprastesnis kreditorių apsaugos mechanizmas nei įmonės įsigijimo atveju, kai kreditorių teisių užtikrinimas paverčiamas įmonės skolų apmokėjimu.
3. 2008 m. Europos Teisingumo Teismas *Cartesio* byloje pasisakė, kad pagal šiuo metu galiojančią Bendrijos teisę valstybė narė turi teisę nustatyti kriterijus, kuriais remiantis bendrovėms bus suteiktas subjektiškumas toje valstybėje narėje bei reikalavimus subjektiškumui išsaugoti. Tokia teisė apima galimybę valstybei narei neleisti bendrovei, kuriai taikoma jos teisė, tokį statusą išsaugoti, kai reorganizuodamasi ji ketina perkelti savo buveinę į kitą valstybę narę, nes taip nutraukiama įsisteigimo valstybės narės nacionalinėje teisėje numatyta sąsaja.
4. Dar 2003 m. Europos Komisija pranešime spaudai dėl Dešimtos direktyvos projekto pateikimo pabrėžė, kad dėl nacionalinės teisės normų, taikomų besijungiančioms bendrovėms, įvairovės tokiose valstybėse narėse kaip Švedija, Airija, Graikija, Vokietija, Suomija ir Danija ši procedūra yra sudėtinga arba teisiškai negalima.
5. 2001 m. priimtas Europos Sąjungos Tarybos reglamentas 2157/2001 dėl Europos bendrovės (SE) statuto numato vieną iš keturių Europos bendrovės steigimo būdų, kai ES steigiama jungimo būdu, jei bent dvi iš besijungiančių bendrovių veikia vadovaudamosi skirtingų valstybių narių teise, besijungiančios bendrovės yra akcinės bendrovės, turinčios teisę viešai prekiauti akcijomis ir įsteigtos vadovaujantis valstybės narės teise, kurių registruota buveinė bei pagrindinė buveinė yra Bendrijoje.

6. Siekiant sustiprinti ES bendrovių konkurencingumą mažinant bendrovių patiriamą administracinę naštą, atsiradusią dėl ES bendrovių Trečioje, Šeštoje ir Dešimtoje direktyvose nustatytų reikalavimų ataskaitų bei dokumentų rengimui, skelbimui bei teikimui, 2009 m. priimta Direktyva 2009/109/EB supaprastinanti šiuos reikalavimus atsižvelgiant į šiuolaikinių technologijų suteikiamas galimybes.
7. Direktyvoje 2009/109/EB numatyta galimybė nerengti bendrovės valdymo organams rašytinės ataskaitos apie numatomą reorganizavimą jungimo būdu bei tarpinių finansinių ataskaitų, jeigu visi kiekvienos jungimosi būdu reorganizuojamos ar reorganizavime dalyvaujančios bendrovės akcininkai su tuo sutinka, daugeliu atveju galėtų būti įgyvendinta tik nedidelėse akcinėse ir uždarose akcinėse bendrovėse, nes mažai tikėtina, kad akcinių bendrovių dalyviai, o ypač smulkieji akcininkai sutiktų balsuoti dėl šių dokumentų rengimo ir pateikimo susipažinti atsisakymo.
8. Be teisės norminiuose aktuose nustatytos privalomos informacijos, dėl reorganizavimo sąlygų gali būti teikiami papildomi pasiūlymai. Ši galimybė yra suteikta stebėtojų tarybai, valdybai, bendrovės vadovui ir akcininkams, kurių nuosavybės teise priklausančių bendrovės akcijų nominali vertė yra ne mažesnė kaip 1/3 įstatinio kapitalo.
9. Vienos valstybės ribas peržengiančių bendrovių jungimusi reorganizavimo sąlygose pateikiamai informacijai, lyginant su nacionaliniais, keliami didesni reikalavimai. Be privalomos pateikti informacijos, papildomai privaloma nurodyti galimą jungimosi poveikį užimtumui, procedūras, kurios bus taikomos siekiant nustatyti darbuotojų dalyvavimo priimant sprendimus sąlygas, informaciją apie veiklą tęsiančiai bendrovei pereinančio turto ir išpareigojimų įvertinimą bei nurodyti finansinių atskaitomybių rinkinių naudotų rengiant jungimosi sąlygas sudarymo datas.
10. Europos Komisijos iniciatyva 2007 m. buvo priimta direktyva 2007/63/EB, kurią įgyvendinus Lietuvos nacionalinėje teisėje, nuo 2008 m. lapkričio 11 d. reorganizavimo sąlygų vertinimas vykdant vietinius ir tarptautinius bendrovių jungimus gali būti neatliekamas, jeigu visi kiekvienos reorganizuojamos ir reorganizavime dalyvaujančios bendrovės akcininkai, kuriems priklausančios akcijos suteikia balsavimo teisę, su tuo sutinka.
11. Akcinių bendrovių įstatymas numato vienintelį atvejį, kai mažumos, kurių turimų akcijų nominali vertė mažesnė kaip 1/10 reorganizuojamos bendrovės įstatinio kapitalo, akcijų savininkai turi teisę reikalauti, kad jų akcijas iki reorganizavimo pabaigos išpirktų reorganizuojama bendrovė, jeigu po reorganizavimo veiksiančių bendrovių akcijos

skirstomos neproporcingai. Šis akcininkų teisių apsaugos mechanizmas taikomas tik reorganizuojant dukterinę bendrovę prijungimo būdu, prijungiant prie patronuojančios bendrovės, kuriai nuosavybės teise priklauso ne mažiau kaip 90 procentų dukterinės bendrovės akcijų. Visais kitais atvejais mažumos akcininkai savo interesus gali ginti tik remdamiesi bendromis įstatymų normomis.

12. Lietuvoje reorganizuojamų bendrovių, kurios po reorganizavimo pasibaigia, ir dalyvaujančių reorganizavime, kurios po reorganizavimo tęsia savo veiklą, kreditorių teisių apsauga yra skirtinga – reorganizavime dalyvaujančių bendrovių kreditoriai negali reikalauti nutraukti arba įvykdyti prieš terminą prievolę ir atlyginti nuostolius, o tik reikalauti tinkamai užtikrinti prievolių įvykdymą įkeitimu, hipoteka, laidavimu ar garantija.
13. Lietuvos teisės aktuose darbuotojų dalyvavimas bendrovės valdyme įgyvendinamas darbuotojų atstovams suteikiant informavimo ir konsultavimo teises, bet nenustatant galimybės dalyvauti bendrovės valdyme priimant sprendimus.
14. Tais atvejais, kai dėl reorganizavimo keičiasi pagrindinės darbo sutarties sąlygos ir jos yra nepalankios darbuotojui, darbuotojo atleidimas turi būti vertinamas darbdavio iniciatyva ir darbuotojui turi būti taikomos visos įstatymų numatytos garantijos,
15. Reorganizuotos bendrovės teisių perėmėjas toliau turi laikytis bet kurios kolektyvinės sutarties reikalavimų ir nuostatų tokiomis pačiomis sąlygomis, iki tos kolektyvinės sutarties pabaigos arba nutraukimo dienos, kol įsigalios arba bus taikoma kita kolektyvinė sutartis.
16. Vienos valstybės ribas peržengiančiuose bendrovių jungimuose dalyvaujančių bendrovių darbuotojams yra garantuojamos bent jau tokio pat lygio dalyvavimo priimant sprendimus teises, kokias jiems suteikė valstybės narės, kurioje iki reorganizavimo buvo įsteigtos besijungiančios bendrovės, nacionalinė teisė.
17. Išorės bendrovių reorganizavimo teisėtumo kontrolė įgyvendinama notarui tikrinant registro tvarkytojui teikiamų duomenų tikrumą, steigimo dokumentų atitiktį įstatymų reikalavimams ir faktą, kad juridinį asmenį, pakeistus duomenis ir steigimo dokumentus registruoti galima, nes įstatymuose ar steigimo sandoryje nustatytos prievolės įvykdytos ir atsirado įstatymuose ar steigimo dokumentuose numatytos aplinkybės. Notarui atlikus šiuos veiksmus, juridinių asmenų registro tvarkytojas pateiktų duomenų tikrumo ir dokumentų turinio atitikties įstatymų reikalavimams netikrina.

18. Vienos valstybės ribas peržengiančių bendrovių supaprastintų jungimūsi reikalavimai yra griežtesni nei taikomi nacionaliniams bendrovių jungimams ir tai pagrįstai pateisina tarptautinis tokių jungimūsi pobūdis.

LITERATŪROS SĄRAŠAS

Europos Sąjungos teisės aktai:

1. Konsoliduota Europos Bendrijos Steigimo sutartis (Oficialusis leidinys C 321E, 2006/12/29);
2. Trečioji Tarybos direktyva, pagrįsta Sutarties 54 straipsnio 3 dalimi, dėl akcinių bendrovių jungimo 78/855/EEB 1978 m. spalio 9 d. (Oficialusis leidinys L 295, 20/10/1978, p. 36-43);
3. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva dėl atsakomybės bendrovių jungimūsi, peržengiančių vienos valstybės ribas 2005/56/EB 2005 m. spalio 26 d. (Oficialusis leidinys L 310, 25/11/2005, p. 1-10);
4. Tarybos reglamentas dėl Europos bendrovės (SE) statuto (EB) Nr. 2157/2001 2001 m. spalio 8 d. (Oficialusis leidinys L 294, 10/11/2001, p. 1-21);
5. Tarybos direktyva papildanti Europos bendrovės įstatus dėl darbuotojų dalyvavimo priimant sprendimus 2001/86/EB 2001 m. spalio 8 d. (Oficialusis leidinys, L 294, 10/11/2001, p. 22-32);
6. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/109/EB, iš dalies keičianti Tarybos direktyvų 77/91/EEB, 78/855/EEB ir 82/891/EEB bei Direktyvos 2005/56/EB nuostatas dėl ataskaitų bei dokumentų rengimo ir teikimo reikalavimų jungiant ir skaidant bendroves 2009 m. rugsėjo 16 d. (Oficialusis leidinys L, 2009, Nr. 259).
7. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva iš dalies keičianti Tarybos direktyvą 78/855/EEB dėl akcinių bendrovių jungimo ir Tarybos direktyvą 82/891/EEB dėl akcinių bendrovių skaidymo, dėl reikalavimo, kad jungiant ar skaidant bendroves, nepriklausomas ekspertas parengtų ataskaitą 2007/63/EB 2007 m. lapkričio 13 d. (Oficialusis leidinys L 300, 17/11/2007, p. 47-48);
8. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva iš dalies keičianti Tarybos direktyvą 77/91/EEB nuostatas, susijusias su ribotos atsakomybės akcinių bendrovių steigimu ir jų kapitalo palaikymu ir keitimu 2006/68/EB 2006 m. rugsėjo 6 d. (Oficialusis leidinys L 264, 25/09/2006, p. 32-36);
9. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva dėl įmonių perėmimo pasiūlymų 2004/25/EB 2004 m. balandžio 21 d. (Oficialusis leidinys L 142, 30/04/2004, p. 12-23);

10. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva iš dalies keičianti Tarybos direktyvą 68/151/EEB dėl tam tikrų bendrovių tipų informacijos atskleidimo reikalavimų 2003/58/EB 2003 m. liepos 15 d. (Oficialusis leidinys L 221, 04/09/2003, p. 13-16);
11. Tarybos direktyva dėl valstybių narių įstatymų, skirtų darbuotojų teisių apsaugai įmonių, verslo arba įmonių ar verslo dalių perdavimo atveju, suderinimo 2001/23/EB 2001 m. kovo 12 d. (Oficialusis leidinys L 082, 22/03/2001, p. 16-20);
12. Tarybos direktyva dėl valstybių narių įstatymų, skirtų darbuotojų teisių apsaugai įmonių, verslo arba įmonių ar verslo dalių perdavimo atveju, suderinimo 77/187/EEB 1977 m. vasario 14 d. (Oficialusis leidinys L 61 05/03/1977, p. 26).

Lietuvos teisės aktai:

1. Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (su pakeitimais ir papildymais) (Valstybės žinios, 2000, Nr. 74-2262);
2. Lietuvos Respublikos darbo kodeksas (su pakeitimais ir papildymais) (Valstybės žinios, 2002, Nr. 64-2569);
3. Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymas (su pakeitimais ir papildymais) (Valstybės žinios, 2003, Nr. 123-5574);
4. Lietuvos Respublikos Europos bendrovių įstatymas (Valstybės žinios, 2004, Nr. 78-2710);
5. Lietuvos Respublikos įstatymas dėl darbuotojų dalyvavimo priimant sprendimus Europos bendrovėse (Valstybės žinios, 2005, Nr. 67-2407);
6. Lietuvos Respublikos vienos valstybės ribas peržengiančio ribotos atsakomybės bendrovių jungimosi įstatymas (Valstybės žinios, 2007, Nr. 140-5747);
7. Lietuvos Respublikos įstatymas dėl darbuotojų dalyvavimo bendrovėje po vienos valstybės ribas peržengiančio ribotos atsakomybės bendrovių jungimosi (Valstybės žinios, 2008, Nr.76-3001);
8. Lietuvos Respublikos audito įstatymas (su pakeitimais ir papildymais) (Valstybės žinios, 1999, Nr. 59-1916);
9. Lietuvos Respublikos vertybinių popierių įstatymas (su pakeitimais ir papildymais) (Valstybės žinios, 2007, Nr. 17-626);
10. Lietuvos Respublikos įmonių finansinės atskaitomybės įstatymas (su pakeitimais ir papildymais) (Valstybės žinios, 2001, Nr. 99-3516);

11. Lietuvos respublikos notariato įstatymas (su pakeitimais ir papildymais) (Valstybės žinios, 1992, Nr. 28-810);
12. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. lapkričio 12 d. nutarimas Nr. 1407 „Dėl juridinių asmenų registro įsteigimo ir juridinių asmenų registro nuostatų patvirtinimo (su pakeitimais ir papildymais) (Valstybės žinios, 2003, Nr. 107-4810);
13. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. sausio 29 d. nutarimas Nr. 92 „Dėl teisės prieštarauti juridinio asmens buveinės perkėlimui į kitą valstybę ir kooperatinės bendrovės (kooperatyvo) dalyvavimui Europos kooperatinės bendrovės steigime jungimo būdu ar 75 akcinės bendrovės dalyvavimui Europos bendrovės steigime jungimo būdu įgyvendinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (Valstybės žinios. 2007, Nr. 15-536);
14. Uždarųjų akcinių bendrovių akcininkų – nematerialių akcijų savininkų asmeninių vertybinių popierių sąskaitų tvarkymo ir materialijų akcijų savininkų registravimo uždarnosiose akcinėse bendrovėse taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. rugpjūčio 23 d. nutarimu Nr. 1041 (Valstybės žinios, 2004, Nr. 132-4761).

Specialioji literatūra:

1. EDWARDS, V. *Europos Sąjungos bendrovių teisė*. Vilnius: Eugrimas, 2002;
2. ISOKAITĖ, Indrė. *Darbuotojų perkėlimas reorganizuojant įmones ir perleidžiant verslą*. Verslo žinios, 2007, Nr. 61;
3. KINDER, P. *Internationales Gesellschaftsrecht 2009: MoMiG, Trabrennbahn, Cartesio und die Folgen* [interaktyvus]. [Žiūrėta 2009 m. lapkričio 2 d.]. Prieiga per internet: <<http://conflictoflaws.net/2009/latest-issue-of-%E2%80%9Cpraxis-des-internationalen-privat-und-verfahrensrechts%E2%80%9D-32009/>>.
4. KIRŠIENĖ, J.; KERUTIS, K. *Verslo perleidimas akcijų ir įmonės pardavimo būdu: teisinio reglamentavimo ir praktikos lyginamoji analizė*. Jurisprudencija, 2006, t. 3(81).
5. LAUŽIKAS, E.. MIKELĖNAS, V.; NEKROŠIUS, V., *Civilinio proceso teisė: vadovėlis*. Vilnius: Justitia, 2004. I t.;
6. MAČERNYTĖ - PANOMORIOVIENĖ, I. *Darbuotojų teisių apsauga perduodant įmonę, verslą arba jų dalis*. Jurisprudencija, 2006, t. 4(82);
7. MIKELĖNAS, V., et al. *Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras*. Antroji knyga. Asmenys. Vilnius: Justitia, 2002;

8. MIKELĖNAS, V., *Lietuvos Respublikos civilio kodekso komentaras*. Šeštoji knyga. Prievolių teisė. Vilnius: Justitia, 2002. I t.;
9. MIKELĖNAS, V. *Tarptautinės privatinės teisės įvadas*. Vilnius: Justitia, 2001.
10. NEKROŠIUS, I., et al. *Darbo kodekso komentaras*. Vilnius: Justitia, 2003. I t.;
11. PAKALNIŠKIS, V. et. al. *Civilinė teisė Bendroji dalis*. I t., Vilnius: Lietuvos teisės universitetas, 2004;
12. SIEMS, M. *The European directive on cross-border mergers: an international model?* [interaktyvus]. [Žiūrėta 2009 m. lapkričio 10]. Prieiga per internetą: <http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=853804>;
13. SIEMS, M. *SEVIC: Beyond cross-border-mergers* [interaktyvus]. [Žiūrėta 2009 m. lapkričio 10]. Prieiga per internetą: <http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=853804>;
14. SIEMS, M. *Covergence, competition, Centros and conflict of law: European company law in the 21st century* [interaktyvus]. [Žiūrėta 2009 m. lapkričio 10]. Prieiga per internetą: <http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=853865>;
15. TRUČINSKAITĖ, O. *Juridinio asmens reorganizavimas*. Verslo žinios, 2006;
16. VĖGĖLĖ, I. *Darbuotojų dalyvavimas įmonės valdyje Europos Sąjungos teisėje*. Jurisprudencija, 2004, t. 58(50);
17. VĖGĖLĖ, I. *Centros byla: kas naujo Europos Bendrijos įmonių steigimosi teisėje?* Jurisprudencija, 2002, t. 24(16);
18. VĖGĖLĖ, I. *Įmonėms taikytina teisė ir pirminis steigimasis Europos Bendrijos teisėje*. Vilnius: Eugrimas, 2002.

Praktinė medžiaga:

1. Europos Teisingumo Teismo 2005 m. gruodžio 13 d. sprendimas byloje SEVIC systems AG, Nr. C-411/03;
2. *Cross-border mergers of limited liability companies* [interaktyvus]. [Žiūrėta 2009 m. lapkričio 13 d.]. Prieiga per internetą: <http://europa.eu/legislation_summaries/internal_market/businesses/company_law/1260_41_en.htm>;
3. *What is the difference between a merger and a takeover?* Investopedia [interaktyvus]. [Žiūrėta 2009 m. rugpjūčio 30 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.investopedia.com/ask/answers/05/mergervstakeover.asp>>;

4. Europos Bendrijų Teisingumo Teismo, Europos Bendrijų Pirmosios instancijos teismo ir Europos Sąjungos tarnautojų teismo darbų apžvalga. Metinis pranešimas 2008 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2009 m. lapkričio 20 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.tm.lt/dok/EBTT_metinis_pranesimas_2008.pdf>;
5. *The End of the Real Seat Theory (Sitztheorie): the European Court of Justice Decision in Ueberseering of 5 November 2002 and its Impact on German and European Company Law* [interaktyvus]. [Žiūrėta 2009 m. lapkričio 2 d.]. Prieiga per internet: <<http://www.germanlawjournal.de/article.php?id=214>>;
6. *France Completes Implementation Of Cross-Border Mergers Directive* [interaktyvus]. [Žiūrėta 2009 m. lapkričio 2 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.thefreelibrary.com/France+Completes+Implementation+Of+Cross-Border+Mergers+Directive.-a0193202639>>;
7. *Commission proposal for a Directive on cross-border mergers - frequently asked questions* [interaktyvus]. [Žiūrėta 2009 m. lapkričio 22 d.] Prieiga per internetą: <<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=MEMO/03/233&format=HTML&aged=1&language=EN&guiLanguage=en>>;
8. Konsultacijos vadovui. Leidinys. Verslo žinios, 2006;
9. Bendrovių reorganizavimas: teisiniai aspektai. Seminaro dalomoji medžiaga. Mokesčių srautas, 2009;
10. Europos Sąjungos teisės perkėlimo į Lietuvos nacionalinę teisę stebėjimo rezultatų apibendrinimas ir pasiūlymai [interaktyvus]. [Peržiūrėta 2009 m. lapkričio 10 d.]. Prieiga per internetą: <www.lrinka.lt/uploads/files/dir17/15_0.php>;
11. Verslo pardavimas ir įsigijimas. Metodinis vadovas. VšĮ Lietuvos ekonominės plėtros agentūra (LEPA). 2006, [interaktyvus]. [Žiūrėta 2009 m. rugsėjo 5 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.eic-vilnius.lt/home/eic/lt/FilesForDownload/files/metodinis%20vadovas.pdf>>.

SANTRAUKA

Magistro darbe analizuojami su bendrovių reorganizavimu jungimo būdu susiję klausimai apimantys nacionalinius ir vienos valstybės ribas peržengiančius bendrovių jungimus.

Darbą sudaro trys dalys. Pirmoje dalyje yra atskleidžiamos bendrovių jungimosi priežastys ir tikslai, galimi jungimosi būdai trumpai apibūdinant kiekvieno jų teisinio reglamentavimo aspektus. Bendrovių jungimo būdų privalumų ir trūkumų analizė leidžia daryti išvadą, kad kiekvienu atveju, pasirenkant akcijų įsigijimo, įmonės įsigijimo ar jungimo reorganizuojant būdą, dalyvaujančios suinteresuotos šalys siekiančios įgyvendinti savo interesus turės ieškoti kompromisinių sprendimų.

Antroje darbo dalyje, panaudojant istorinį metodą, nagrinėjama bendrovių reorganizavimo jungimo būdu kaip teisės instituto kilmė, jo raida Europos Sąjungos ir Lietuvos teisėje, nes tik suvokiant tiriamo objekto istorinę raidą, aiškiau galima nagrinėti ir analizuoti dabarties reguliavimo pagrindimą, o taip pat išvelgti trūkumus ar problematiką.

Pasitelkiant lyginamąjį tyrimo metodą, trečioje magistro darbo dalyje, lyginamos Europos Sąjungos teisės aktų ir nacionalinių įstatymų normos, tikslu parodyti nacionalinių nuostatų kilmę ir esančius skirtumus. Taip pat, panaudojant teleologinį metodą, siekiama atskleisti teisės norminių aktų leidėjo ketinimus įgyvendinant ES teisės nuostatas nacionalinėje teisėje.

Žymioje magistro darbo dalyje naudojamas lyginamasis tyrimo metodas iš esmės pagrindiniam tikslui pasiekti – pateikti nagrinėjamo dalyko fundamentalias žinias ir vertinimus ir kiek įmanoma išsamiau išanalizuoti ir atskleisti atskirų institutų prasmę bei taikymo ir aiškinimo ypatumus.

SUMMARY

Legal aspects of reorganization by way of merger

The thesis paper analyses the issues related to the reorganization of companies by the way of merger including national and cross-border mergers.

The paper consists of three sections. The first section discloses reasons and purposes of company mergers, possible merger ways, defining shortly legal regulations of each of the ways. The analysis of the advantages and disadvantages of the merger ways leads to the conclusion that, in order to achieve their expectations, the participating interested parties will have to look for a compromise solutions when choosing a share deal, an asset deal or a reorganization by merger way.

In the second section, based on the historical method, the origin of the reorganization of companies by the way of merger as the law institute, its development in the European Union and the Lithuanian legislation are analysed as the investigation and analysis of the grounding of the current regulation as well as perception of drawbacks or problems are possible only having a clear concept of the historical development of the object investigated.

In the third section, based on the comparative investigation method, regulations of the European Union legal acts and national laws are compared with a view to reveal the origin of the national provisions and existing differences. Furthermore, based on the teleological method, the paper seeks to reveal the intentions of the issuer of legal regulations, when implementing the EU legal provisions in the national law.

The comparative investigation method used in major part of the thesis paper is focused mainly on the main objective – to present fundamental knowledge and evaluation of the subject investigated and to analyse and disclose the essence of separate institutes as well as their application and explanation peculiarities as comprehensively as possible.